

21. Keskiviikkona 12 päivänä toukokuuta 1999

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Lähetekeskustelu

1) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Libya koskeviin päätöksiin perustuvien velvoitusten täyttämistä annetun asetuksen soveltamisen väliaikaisesta keskeyttämisestä 542

Asetus A 1/1999 vp

2) Laki kotikuntalain 7 §:n muuttamisesta „

Lakialoite LA 45/1999 vp (Toimi Kankaanniemi /skl ym.)

3) Laki maatilatalouden tuloverolain 10 a §:n muuttamisesta 548

Lakialoite LA 46/1999 vp (Tero Mölsä / kesk ym.)

4) Laki tuloverolain 48 §:n muuttamisesta 551

Lakialoite LA 47/1999 vp (Pia Viitanen /sd ym.)

5) Laki tuloverolain muuttamisesta 554

Lakialoite LA 48/1999 vp (Olavi Ala-Nissilä /kesk ym.)

6) Laki opintotukilain 19 §:n muuttamisesta 557

Lakialoite LA 49/1999 vp (Maria Kaisa Aula /kesk ym.)

7) Laki maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 6 §:n muuttamisesta 560

Lakialoite LA 50/1999 vp (Tero Mölsä / kesk ym.)

Mietintöjen pöydällepano

8) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 1998 562

Kertomus K 1/1999 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 1/1999 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho E., Backman, Biaudet, Huotari, Itälä, Kalli, Kallis, Kanerva I., Kautto, Kiviniemi, Krohn, Kummola, Laitinen, Laukkanen, Myllyniemi, Niinistö, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Prusti, Rajamäki, Sasi, Stenius-Kaukonen ja Tiuri.

Ilmoitussasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden perusteella edustajat Itälä ja Laukkanen, virkatehtävien perusteella ed. Biaudet sekä muun syyn perusteella edustajat Huotari, I. Kanerva, Kiviniemi, Krohn, Kummola, Laitinen ja Stenius-Kaukonen,

tämän kuun 19 päivään virkatehtävien perusteella ed. Tiuri,

tämän kuun 17 ja 18 päivästä virkatehtävien perusteella edustajat J. Häkämies, S. Kanerva, Karhu, Karttunen-Raiskio, Komi, Myllyniemi, Mähönen, Nepponen, Pulliainen, Ranta, T. Sepälä, Virén, Vistbacka ja Vähänäkki sekä

tämän kuun 17 päivästä 19 päivään virkatehtävien perusteella ed. Markkula.

Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1998

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen kirjelmän ohella viime maaliskuun 29 päivästä on eduskunnalle annettu Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1998 (K 5/1999 vp). Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Libyaa koskeviin päätöksiin perustuvien velvoitusten täyttämistä annetun asetuksen soveltamisen väliaikaisesta keskeyttämisestä

Asetus A 1/1999 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

2) Laki kotikuntalain 7 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 45/1999 vp (Toimi Kankaanniemi /skl ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. N u r m i : Arvoisa rouva puhemies! Lakialoite kotikuntalain 7 §:n muuttamisesta on ihan kohdallaan. Ymmärrän kyllä, että tämä muutos on tehty niin, että muuttoilmoitus saadaan suoraan väestötietojärjestelmään, ja se on ihan sujuva menetelmä, mutta kyllä isännöitsijät ovat kokeneet tämän menettelyn erittäin hankalana.

Niin kuin tästä lakialoitteesta nähdään, se koetaan myös ihan turvallisuusongelmana.

Nyt on paljon puhuttu myös sosiaaliturvan väärinkäytöksistä. Myös tämä on yksi epäkohta, että ihmisiä ei saada kiinni heidän oikeista osoiteistaan eikä saada mahdollisia väärinkäytöksiä oikaistuksi, koska tietoja asuinpaikasta ei saada selville. Sama ongelma on ulosotto- ja poliisiviranomaisten toiminnassa. Kannatan lämpimästi tätä lakialoitetta ja toivon, että sen sisältö otettaisiin huomioon, kun kotikuntalakia ja sen tulevaisuutta ratkotaan.

Ed. K a r p i o : Arvoisa rouva puhemies! Tämä ed. Kankaanniemen tekemä lakialoite kotikuntalain 7 §:n muuttamisesta niin, että kansalaiset taloon muuttaessaan olisivat velvolliset tekemään muuttoilmoituksen myös kiinteistön isännöitsijälle, ei sinänsä ole mikään uusi lakiesitys, vaan viime eduskuntakaudellakin ainakin pariin otteeseen samaa asiaa käsiteltiin. Kun itsekin olen varsinaisen leipätyöni tehnyt maistraatin päällikkönä ja väestökirjanpitäjänä, lienee muutama ajatus tästä ed. Kankaanniemen aloitteesta syytä esittää.

On siis totta, että nykyinen järjestelmä, missä ilmoitus tehdään varsin vapaamuotoisesti maistraattiin joko puhelimitse tai muutoin, aiheuttaa tietysti tiettyjä ongelmia, niin kuin tässä aloitteessakin todetaan. Ennen kaikkea vastuutaan pakoilevat kansalaiset voivat asua niin sanotusti pimeästi hyvinkin pitkään huoneistoissa ja välttää maksujaan niin taloyhtiöille kuin muillekin velkojilleen.

Onko tällainen menettely nyt niin yleistä kuin ed. Kankaanniemen aloitteesta voitaisiin päätellä? Olen kyllä asiasta jyrkästikin eri mieltä. On suoritettu tutkimuksia, ja niiden mukaan 97 prosenttia kansalaisista tekee totuudenmukaisen muuttoilmoituksen ja vain vajaalta 3 prosentilta näitä ilmoituksia ei saada. Millä hyvällä keinolla sitä yritetäänkin, niin joka tapauksessa kaikki eivät tätä velvoitettaan täytä. Tosin tästä lakialoitteesta saattaa jonkin verran myös apua olla.

Toisaalta aikaisemman lain aikana, kun muuttoilmoitus tehtiin isännöitsijälle, joka sitten olisi ollut velvollinen tekemään sen eteenpäin maistraattiin, ei tämäkään järjestelmä aina toiminut hyvin. Tiedän kokemuksesta tapauksia, missä muuttoilmoitus saattoi unohtua puoleksi-kin vuodeksi isännöitsijän pöytälaatikkoon, ennen kuin paperit aikanaan ehtivät henkikirjoittajalle ja nimenomaan tämä oli se syy, minkä takia

kotikuntalakia on muutettu nykyiseen muotoon-
sa.

Toisaalta viranomaiset ovat tällä hetkellä tehostaneet hyvin paljon yhteistyötään. Postin ja maistraatin välinen yhteistyö toimii jo varsin hyvin samoin kuin taloyhtiöt voivat saada korvausta vastaan maistraatilta tiedot taloon muuttaneista asukkaista. Tämä korvaus on tehty niin pieneksi, että sitä kautta jokainen taloyhtiö voi saada asiat myös järjestykseen ja tiedon siitä, keitä talossa kulloinkin on asunut, joten en jaksa kyllä, arvoisa puhemies, uskoa, että tämä ed. Kankaanniemen aloite johtaa kovinkaan pitkälle.

Ed. Peltomäki: Arvoisa rouva puhemies! Kuka asuu missä ja kenen kanssa? Ihmiset muuttavat entistä useammin asunnosta toiseen ja syitä on monia. Kotikuntalain mukaan muutosta on tehtävä ilmoitus väestötietojärjestelmään. Taloyhtiöt sen sijaan eivät saa muuttoilmoitusta tietoonsa lakisääteisesti. Siksi tämä ed. Kankaanniemen lakialoite on kannatettava.

Vapaaehtoisia ilmoituksia jonkin verran tehdään isännöitsijöille. Nykykäytäntö aiheuttaa osin edelleenkin ongelmatilanteita. Taloyhtiöt eivät aina tiedä, kenet voi esimerkiksi päästää huoneistoon avaimen kadottua. Useissa etuuskäsittelyissä luotettavan tiedon saanti siitä, ketkä asuvat samassa taloudessa ja samassa osoitteessa, on hankalaa myös viranomaisille. Muun muassa palo-, pelastus-, poliisi- ja ulosottoviranomaisten työtä helpottaisivat huomattavasti ajan tasalla olevat ja oikeat asukastiedot.

Arvoisa puhemies! Taloyhtiöiden tiedonsaantia on yritetty turvata sillä, että ne voivat käyttää asukastietojen ylläpidossa hyväksi väestötietojärjestelmän tarjoamia tietopalveluja. Ne voivat erikseen tilata asukasluetteloita paikalliselta rekisteritoimistolta, käyttää atk-muotoisen asukasluettelon pitoon väestötietojärjestelmän tarjoamaa muutostietopalvelua tai tiedustella yksittäistapauksissa osoitteita valtakunnallisesta osoitepalvelupuhelimesta. Tiedon saannin varmistamiseksi talon omistaja, asunto-osakeyhtiö, kiinteistöyhtiö tai muu omistaja, voi myös ottaa sisäisiin järjestyssääntöihinsä määräyksen osakeenomistajien tai asukkaiden velvollisuudesta tehdä ilmoitus muutosta asukasluettelon pitäjälle.

Arvoisa puhemies! Nykykäytännön mukana tuomia jähkkykyksiä ja ongelmia tulee poistaa kotikuntalakia muuttamalla. Mielestäni väestötietojärjestelmän lisäksi muuttajalla tulee

aina olla velvollisuus ilmoittaa muutostaan asunto- tai kiinteistöosakeyhtiön isännöitsijälle. Näin pienellä muutoksella ongelmiin saadaan helpotusta.

Ed. Aittomäki: Rouva puhemies! Ed. Kankaanniemen ajatus asiasta on hyvä, mutta se koskee vain yhtä osaa tästä järjestelmästä, jonka muodostavat väestökirjanpito, tavallaan myös postirekisteri sekä taloyhtiöiden tietoisuus siitä, kuka heillä asuu.

Tämä väestörekisteri on toiminut erittäin huonosti. Se on ollut paljolti virheellinen. Esimerkiksi sillä perusteella lähtevät postitiedot ovat virheellisiä ja kirjeitä menee mihin sattuu. Se on hiukan parantunut vuosien aikana, mutta oli äärettömän huono muutos, kun aikanaan mentiin nykyiseen järjestelmään.

Nyt ed. Kankaanniemi ehdottaa, että vain taloyhtiöille annetaan tässä poikkeuksellisesti tiedot, niin kuin vanhaan hyvään aikaan, mutta järjestelmää olisi minun mielestäni pitänyt korjata ja palauttaa siihen suuntaan, mistä joskus aikanaan lähdettiin. Taloyhtiöön tai sieltä pois muuttava tekee ilmoituksen talon isännöitsijälle, talonmiehihän sellaisenaan hyvin harvoin enää onkaan, ja nämä edelleen lähettävät tiedot väestörekisteriin ja sieltä menevät myös osoitetiedot postiin. Silloin tämä järjestelmä olisi tietyllä tavalla aukoton ja sellainen ajatus, että jonkun talonmiehen tai isännöitsijän pöytälaatikkoon jäävät jotkut paperit useammaksi kuukaudeksi, vaikka maailmassa aina virheitä sattuu, on aika poikkeuksellista.

Alhaalta päin tuleva järjestelmä, jossa ilmoitus lähtee talosta, jossa taloon jää tiedot, sen jälkeen menevät sieltä tiedot väestörekisteriin ja myös osoiterekisteriin, on aukoton systeemi, joka pitäisi tämän asian kunnossa, mutta tämä järjestelmä, mikä nykyisin on käytössä, ei toimi koskaan kunnolla.

On ikävä asia, että kun nykyisin tehdään ja 90-luvulla on tehty muutoksia, kaikki on tehty sillä tavalla, että jotkut virkamiehet keksivät jotakin päässään, kukaan ei niitä kontrolloi ja eduskunnassa ja muualla tehdään päätöksiä, jotka toteutuvat huonomman kokonaisuuden kuin aikaisemmin.

Hyvä ajatus, ed. Kankaanniemi, mutta pitäisi uudistaa kokonaisuus eikä yksinomaan taloyhtiötä koskevaa rekisteriä.

Ed. Tuonen: Arvoisa puhemies! Ed. Kankaanniemi on tehnyt samanlaisen aloitteen kuin

allekirjoittanut viime eduskuntakaudella. Kai voin tämän vanhan, 97 tehdyn aloitteeni ja se on kyllä ihan yksi yhteen. Tätä ed. Kankaanniemen aloitetta voi hyvin kannattaa.

Tämä on todella vakava ongelma. Joskus laki voi mennä pieleen, ja minusta kotikuntalain muutoksessa nimenomaan 7 §:ssä olisi pitänyt velvoittaa, että taloyhtiöillä täytyy olla selkeä tieto, keitä talossa asuu. Se täytyy toteuttaa vailla mitään byrokratiaa.

Tämä meidän hyvä lakiehdotuksemme edelliseltä kaudelta ei mahdollista tätä. Jos ajatellaan, että Kansaneläkelaitos ja poliisilaitos ovat todella toivoneet, että eduskunnassa tehtäisiin tämän kaltainen muutos tähän lakiin, niin siitä vain nyt muuttamaan sitten ja hallintovaliokunta miettimään.

Tämä on ihan selkeä lakiesitys myös sikäli, että Kela on selkeästi todennut, että sosiaaliset väärinkäytökset ovat pieneltä osin myös tämän lain syytä. Mielestäni silloin täytyy asia ottaa vakavasti. Samaten poliisi haluaa kyllä tietää, missä ihmiset asuvat.

On totta, että Väestörekisterikeskuksesta, joka on uudistunut liikelaitokseksi, on mahdollisuus maksua vastaan saada näitä tietoja, mutta monia taloyhtiöitä ärsyttää se, että rahalla tämä tieto pitää ostaa ja että se on byrokraattista ja aikaa vievää.

Ed. Zyskowiec (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tulonen edellä totesi, että Kansaneläkelaitoksen piirissäkin on todettu, että sosiaaliturvan väärinkäytökset ovat nimenomaan tämän lainsäädännön syytä. Mielestäni tällaiset väärinkäytökset eivät voi olla lainsäädännön syytä, vaan syyt ovat ihmisten halussa saada sellaisiakin maksuja ja etuisuuksia, jotka heille eivät lain mukaan kuuluisi. Mutta tällä lainsäädännöllä on valitettavasti nykymuodossaan ollut näitä sosiaaliturvan väärinkäytöksiä mahdollistava tai jopa edesauttava roolinsa.

Olen ed. Tulosen kanssa täysin samaa mieltä siitä, että kun Kansaneläkelaitoksen ihmisten kanssa on puhunut siitä, että mitä pitäisi tehdä, jotta voitaisiin nykyistä paremmin ehkäistä sosiaaliturvan väärinkäytöksiä, niin juuri nämä niin sanottuihin talonkirjoihin liittyvät asiat, joiden perusteella on parempi tieto siitä, ketä missäkin asunnossa asuu ja asuuko siellä yksinhuoltaja vai asuuko siellä avopuolisot jne., tämän lainsäädännön kehittäminen, on yksi tapa, jolla pystytään ennalta ehkäisemään näitä sosiaaliturvan väärinkäytöksiä.

Siinä mielessä yhdyin siihen, mitä ed. Tulonen täällä sanoi tämän aloitteen hyödyllisyydestä ja siitä, että toivottavasti eri aloitteet johtavat tässä asiassa myös myönteisiin käytännön toimenpiteisiin.

Ed. R. K o r h o n e n : Arvoisa puhemies! On hämmästyttävää, että Suomessa, joka on globaalisti tarkastellen maailman liki tietokoneverkottunein maa, jossa tiedon siirtoon ja tiedon taltiointiin on erinomaiset verkot, henkilörekisterit laahaavat, missä laahaavat. Meillä voi olla tavoiteltavissa henkilö, joka on kuuden vuoden aikana ehtinyt asua sekä Saksassa, Ranskassa että Ruotsissa, ja Suomesta ei vaan löydy hänelle osoitetta. Kaikki kuitenkin tietävät, että hän on olemassa jossakin.

Sama koskee myös sitä, että tuomioistuimen kustannukset nousevat siitä, että me joudumme yhä edelleen järjestämään oikeusistuntoja, joihin ei saada tuomittavia tuomittaviksi, koska heistä ei ole osoitetietoja. Tämä yksinkertainen asia, mitä Kela sekä poliisiviranomaiset ovat toivoneet, täytyisi palauttaa sille tasolle ja niihin aikakausiin, jolloin talonkirjat olivat käytössä ja jolloin ihmisten liikehdintää pystyttiin seuraamaan tarkemmin. Se ei tarkoita kenenkään tietosuojaan tai yksityisyyteen puuttumista, vaan erityisesti tiedonsiirron palvelua.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Asia on tärkeä ja aiheuttaa niin pitkän keskustelun, että aloitteen tekijän on syytä ihan puhujakorokkeelta asiaa pikkuisen perustella. (Ed. Zyskowiec: Siitä se pitkä keskustelu juuri aiheutuukin!)

Arvoisa puhemies! Esko Ahon hyvän hallituksen esityksestä kotikuntalaki uudistettiin vuonna 1994. Mutta lakiin jäi pieniä puutteita, joista yksi on tämä, tai ehkä siihen ei muuta puutetta jäänyt-kään kuin tämä, mikä on esillä tässä lainmuutosesityksessä. Toisin kuin ed. Aittoniemi totesi, täytyy sanoa, että nykyinen järjestelmä toimii sittenkin varsin hyvin, siihen ollaan aika tyytyväisiä, se on ajantasainen, luotettava ja nopea. Mutta se perustuu siihen, että ihmiset vapaaehtoisesti ilmoittavat muuttonsa ja toimivat rehellisesti lain hengen mukaan, ilman että lain kirjain edellyttäisi sitä. Näin valitettavasti tässä maassa ei tänä päivänä enää tapahdu, niin kuin ehkä ennen on tapahtunut.

Lakialoite kotikuntalain 7 §:n muuttamisesta sai alkunsa omalta osaltani siltä pohjalta, että Kansaneläkelaitoksen Jyväskylän paikallisjoh-

taja asian otti esille. Hän pyysi, että tämä muutos tehtäisiin, jotta Kansaneläkelaitoksen maksamien etuuksien väärinkäyttösmahdollisuudet, joita ei välttämättä pidä liioitella mutta joita kuitenkin on ja joita pystytään harrastamaan sen takia, että laki on tältä osin puutteellinen, vähenisivät tämä porsaanreikä laista korjaamalla. Siksi aloitteen olen tehnyt.

Varmaan tämä vastaa niitä aloitteita, jotka olivat viime kaudella olemassa, mutta jotka kuolivat vaaleissa, niin kuin lakialoitteille käy. Nyt toivon, että hallintovaliokunnan herra puheenjohtaja muistaa lähettää valiokuntansa saatteella ministeriölle tämän lakialoitteen valmisteltavaksi lausunnolle. Toivon mukaan asia sitä kautta menisi eteenpäin, vaikka allekirjoittajia onkin vain yksitoista.

Arvoisa puhemies! Tämä ongelma näkyy monissa eri kohdissa. Muistamme taannoin, kun Lahdessa oli kerrostalotulipalo, jossa yhteydessä oli epäselvyyttä, ketkä asuvat tuossa talossa ja sen lähiasunnoissa. Tällaisessa tilanteessa on tietysti ihmishenkien pelastamiseksi tiedon saaminen oikeista henkilöistä tärkeää. Ei laki tietystikään voi sitä velvoittaa tai sitä kautta tietää, keitä talossa sillä hetkellä on, kun onnettomuus tapahtuu, mutta tiedetään ainakin, ketkä siellä vakinaisesti asuvat. Tällaista tietoa ei tuossa tilanteessa varmuudella ollut.

Toinen peruste on mainitsemani Kansaneläkelaitoksen ja osin myös kuntien sosiaalitoimen edustajien vaikeudet, kun he etuuksia ihmisille joutuvat myöntämään. Juuri Kansaneläkelaitoksen paikallistoimiston johtaja esimerkin mukaan kertoi, että on henkilöitä, joilla on osoitteena postilokero, tai nuoria, jotka ovat vanhempiensa osoitteessa mutta tosiasiaassa asuvat jossakin muualla, muuttoilmoitusta vaan ei ole tehty taloyhtiölle. Näin ei sitten tiedetä, mikä on todellinen asumismuoto, osoite ja perhe- ja muut suhteet. Näin päästään käyttämään väärin etuuksia. Tällaiseen on syytä tietysti puuttua, ettei näin voida menetellä sen takia, että laissa on puutteita.

Edelleen taloyhtiöt tarvitsevat vesi- ja käyttömaksujen määräämiseen oikeat tiedot taloyhtiössä asuvista henkilöistä. Täälläkin esille tullut yksinkertainen oven avaaminen avaimensa unohtaneelle vaatii tarkistuksen. Edelleen ulosotto- ja poliisiviranomaiset joutuvat haasteita ja muita tiedonantoja tai etsintöjä suorittaessaan törmäämään kysymykseen, että ei tiedetä, missä henkilö asuu, kun taloyhtiössä ei ole ajanmukaisia ja asianmukaisia tietoja.

Täällä joku taisi mainita, että ne tiedot saa maksullisesti kyllä väestötietorekisteristä, mutta se on varsin byrokraattinen malli silloin, kun ollaan itse toimintaa harjoittamassa ja pitäisi nopeasti edetä asioissa. Silloin on paljon nopeampi ja selkeämpi tie käydä taloyhtiön edustajan, isännöitsijän, puheilla ja tarkistaa, ketkä asuvat missäkin asunnossa ja näin selvittää nämä asiat.

Arvoisa puhemies! Tämä vaatii vain pienen lain muutoksen. Momentin sanamuoto on sellainen, että se antaa mahdollisuuden Väestörekisterikeskukselle tai ministeriölle tai valtioneuvostolle omalla päätöksellään tai asetuksellaan päättää siitä, mikä on se menettely, jolla asia voidaan hoitaa. Se voidaan varmasti hoitaa sillä vanhanaikaisella menettelyllä, että muuttoilmoitukset kiertävät isännöitsijän kautta. Se on toki hidasta. Nykyinen väestökirjanpitojärjestelmä kärsisi siitä sen takia, että siinä pyritään ajantasaisuuteen ja silloin muuttoilmoitukset eivät saisi viipyä missään pitkällä kierroksella pitkää aikaa.

Tässä on myös mahdollista, että järjestelmä olisi sillä tavalla rakennettu yksityiskohtaisilla alemmilla säädöksillä, että samanaikaisesti, kun muuttoilmoitus tehdään väestörekisteriin, tieto ilmoitettaisiin toisella ilmoituksella taloyhtiölle. Ymmärtääkseni tämä tulisi silloin, kun se olisi laissa tällä tavalla kirjoitettu, myös rangaistuksen uhalla velvollisuudeksi tehdä. Eikä ole ollenkaan kohtuutonta, että tällainen on velvoitteena laissa hoitaa asianmukaisesti siinä yhteydessä, kun asuinpaikkaa muuttaa.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kankaanniemen aloite on varsin kannatettava ja eri puolilta salia näin on tehty. Tämä ongelma, koskee se sitten veronkiertoa, harmaata taloutta, sosiaaliturvan väärinkäytöksiä. Esimerkiksi myös haasteen perille saattamisen ongelmat ovat lisääntymässä. Tämä ongelma on yleinen. Ed. Riitta Korhonen viittasi siihen, että myös oikeudenkäynnit viivästyvät. Näin tapahtuu jo senkin vuoksi tietysti, että haastetut eivät oikeudenistuntoon saavu, vaikka ovat haasteen saaneet, vaan istuntoa sitten siirretään. Paljon tyhjäkäyntiä tällä hetkellä tuollakin puolen tapahtuu.

Kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, nyt kun on valiokunnissa aikaa, tämän tyyppiset lakialoitteet on todella aiheellista käsitellä. Toivon omalta puoleltani, että lakialoite etenee asiallisessa järjestyksessä.

Ed. S. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin keskustelussa on ilmiäynyt, tätä kannatetaan niin oikealta kuin vasemmalta ja nähdään hyväksi tämä ed. Kankaanniemen tekemä aloite kaikkine lisäkommenteineen, mitä tässä on kuultu. Mutta pyysin tätä puheenvuoroa siksi, kun ed. Aittoniemi vanhana kokeneena parlamentaarikkona käytti puheenvuoron, että tämä on epätäydellinen ja huonosti valmisteltu ja huono esitys. Kun nyt olemme eduskunnan lähetekeskustelussa, tässä on mahdollisuus tehdä siihen parannusehdotuksia. Siinä mielessä näen, että tämä keskustelu on äärettömän hyvä ja rakentava. Toivon, että tämä nopeasti etenee ja saa oikeudenmukaisen ja oikean valmistelun.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on todettava, että uusi kotikuntalaki on sinällään toiminut varsin hyvin. Toiseksi on todettava, että meillä Suomessa on erittäin hyvä väestötietojärjestelmä ja se toimii. Sille, että kansalaiset eivät omaa tehtävänsä aina hoida, me emme lailla voi välttämättä aina tehdä korjausta. Tietysti voimme säätää lain, että kaikenlainen väärinkäytös ja rikollinen toiminta on lopetettava, mutta se ei välttämättä toimi. Epäilen, että tämä lainmuutos, sinänsä hyvää tarkoittava, ei välttämättä toisi sitä tulosta, mitä nyt tässä odotetaan. Me kaikki tiedämme, että ihmiset ovat nyt entistä liikkuvampia, on monenlaisia lyhyempiä tai pitempiä tilapäisiä asumisia, monilla on useita asuntoja. Kaikki nämä ongelmat ovat tähän pääasiaan liittyviä.

Tähän liittyy vielä myös tulkintaongelma. Tässä on tuotu esiin Kela. On tullut esiin tapauksia, että Kela on tarkistanut väestötietojärjestelmästä henkilön kotikunnan, mutta onkin tilapäisen asumisen sekoittanut vakituiseen asumiseen. Tämänkin tyyppisiä pulmia on ilmennyt. Minusta asiaa toki kannattaa pohtia ja miettiä, millä tavoin asiaan saataisiin korjausta. Kiinnittäisin huomiotani myös taloyhtiöiden omaan toimintaan ja tiedottamiseen asiasta ja myös siihen, että kun talonmiesjärjestelmä on loppunut, ei ole oikein sellaista henkilöä, joka seuraisi ja vähän katsoisi päältä, mitä taloyhtiöissä tapahtuu ja keitä siellä asuu.

Ed. K a r p i o : Rouva puhemies! Kun täällä on nyt hallintovaliokunnan hyvä puheenjohtaja paikalla, niin jos teillä valiokunnassa suinkin on aikaa, niin varmasti on aiheellista tutkia asia. Mutta niin kuin äsken jo totesin samalla

tavalla kuin valiokunnan puheenjohtaja totesi, asia ei aivan niin yksiselitteinen ole, että tällä lainmuutoksella voitaisiin kaikki epäkohdat poistaa. Täällähän joissakin puheenvuoroissa on todettu, että jos laki hyväksytään, kaikki kotikuntalakeja koskevat puutteet tulevat korjatuiksi.

Niin kuin äsken totesin, 97 prosenttia kuitenkin muuttoilmoituksista on täysin hyviä ja asianmukaisesti tehtyjä. Sitten se pieni vähemmistö, joka ilmoitusta ei tee, ei tee sitä välttämättä millään ehdolla, vaikka kuinka lakia muutetaan. Todellakin aikaisemman lain aikanaan oli tilanne se, että myöskin taloyhtiöillä, taloyhtiön edustajilla, isännöitsijöillä, oli sitten puutteita. Muuttoilmoitukset unohtuivat puoleksi vuodeksi sinne pöytälaatikkoon ilman, että siitä tuli viranomaisille mitään tietoa taloyhtiössä, kiinteistössä asuvista asukkaista, joten asia ei aivan niin yksiselitteinen ole kuin täällä puheenvuoroissa on annettu ymmärtää.

Ed. E. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Kotikuntalaissa on ollut puutteita, niin kuin täällä on aikaisemmin jo todettu. Minusta ed. Kankaanniemi tässä on oman kortensa kekoon kantanut esityksellään. Sitä en tiedä, korjautuuko tällä esityksellä kaikki, vaikka tämä juuri tässä sanamuodossa viettäisiin läpi lakina.

Näen niin kuin edelliset puhujat ovat todenneet, että nyt on valiokunnissa aikaa työstää tätä. Valiokunnan edustajia on paikalla. Sinnehän voi nyt laittaa pykälää täydennykseksi vielä, koska välttämättä lakiehdotuksen ei tarvitse tulla juuri tässä muodossa valiokunnasta läpi, vaan mietinnössä voi todeta ja pykälää korjata siihen malliin, jotta homma tulee toimimaan.

Itse minä näen sillä tavalla kuitenkin tämän asian, että ilmoitusvelvollisuuden pitää olla jollakin tavalla kaksinkertainen, ensin taloyhtiölle ja sitten suoraan väestörekisteriin, koska muuten asia jotenkin ontuu. Sittenkin jää varmasti vielä aukkokohtia, että kaikkia ei tiedetä. Isoimmat ongelmat kyllä poistuisivat. Ongelmiahan on nimittäin ihan riittävästi, kuten on todettu, vaikka pimeän talouden tai sosiaaliturvan tai vahinkotilanteiden osalta. On hyvä tietää siinä vaiheessa, jos vaikka tulipalo syttyy, keitä sisällä mahtaa olla tai ainakin pysyvästi asumassa.

Ed. Kankaanniemen olisi tietysti odottanut keräävän aloitteeseen vähän enemmän pontta, kun tähän on hyvin nuivasti kerätty hallituspuolueiden edustajien nimiä. Tosin ei ole oppositionkaan nimiä kovin paljon. Tällainen jalo aloite

olisi varmasti saanut yli sata nimeä, jotta puhtia olisi tullut lisää valiokuntakäsittelyyn.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ensinäkin kiitän ed. S. Lahtela taas kerran myönteisestä puheenvuorosta. Kaikki tuki on tarpeen. Yksinhoitajan asemahan on vaikea näin suuressa joukossa ja siinä mielessä.

Itse asiaan mennäkseni haluan kuitenkin todeta tai olen hiukan hämilläni siitä, mikä tässä on tämän lakiesityksen tarkoituksena. Onko lakiesityksen tarkoituksena sosiaalipummiin kiinnisaaminen, mikä sellaisenaan on tietysti ihan hyvä asia? Siinä tapauksessa tämä olisi pitänyt lähettää sosiaalivaliokuntaan eikä hallintovaliokuntaan, mihin se on menossa. Minä katsoisin, että tämä asia, mitä tässä on puhuttu sosiaalipummiin kiinnisaamisesta, niin kuin sanoin, on hyvä asia.

Mutta jos ajattelemme realistisesti koko järjestelmää, palaan edelleen vielä siihen. Meillä on Suomessa pyritty niin sanottuun yhden luukun järjestelmään, jossa kaikki palvelut tapahtuisivat samalla luukulla, kaikki ilmoitukset tapahtuisivat yhdellä paperilla ja sillä tavalla. Nykyisin joudutaan tekemään useita ilmoituksia, kun muutetaan talossa tai muutetaan taloon: tehdään väestörekisteri-ilmoitus, tehdään postiin jälkeenlähettämislmoitus, postiin vielä jokin muukin ilmoitus. Jos tehdään vielä talonmiehelle tai isännöitsijälle ilmoitus siitä, että tämä henkilö asuu tässä talossa, siinähan on siirtyminen pois yhden luukun järjestelmästä.

Jos nyt tehdään sillä tavalla, että annetaan huoltoyhtiölle tai isännöitsijälle — sehän on käytännössä sama asia — yksi ilmoitus siitä, että taloon on muutettu tai talosta on lähdetty, ja tämä joutuu tietyllä tavalla viran puolesta edelleen lähettämään ne postille, väestörekisteriin ja sijoittamaan tiedot talon kirjanpitoon, silloinhan asia tapahtuu ja toimii aukottomasti ja myös nopeasti ja varmasti yhtä virheettömästi kuin muutenkin. Sitä olen halunnut, rouva puhemies, tässä sanoa.

Ed. Kankaanniemen aloite on hyvä, mutta se korjaa pienen osan järjestelmästä, kun samalla voitaisiin tämän aloitteen pohjalta korjata koko järjestelmä sellaiseksi, että se toimii ja on sen käyttäjille mahdollisimman helppo.

Ed. Vähänäkki: Arvoisa puhemies! Ed. Esa Lahtela ihmetteli, ettei hallituspuolueiden edustajien nimiä ole riittävästi tässä hänen mielestään kannatettavassa aloitteessa. Mielestäni

ylsi syy siihen, etteivät hallituspuolueet ole edustettuna, piileekin juuri siinä, ettei tätä pidetä tarpeeksi järkevänä, koska kotikuntalaki on tavaltaan vielä koeajalla, mistä asianomaisen valio-kunnan puheenjohtaja Väistö jo puhuikin. Pitäisi malttaa odottaa sitä aikaa, jolloin myös isännöitsijät ja taloyhtiöt oppivat käyttämään keskitettyä järjestelmää, josta saa tiedot siitä, missä ihmiset asuvat.

Isännöintijärjestelmä esimerkiksi suurimmissa kaupungeissa on muuttunut aika lailla sikäli, että isännöitsijä usein ennen asui samassa talossa, taloyhtiön omistamassa talossa, samoin kuin talonmies. He olivat helposti löydettävissä, mutta nyt melkein puoli kaupunginosaa on saman isännöitsijätoimiston hoidossa, joka on vielä avoinna ainoastaan päivisin. Ei tämä aivan niin yksinkertainen asia ole kuin ed. Kankaanniemi ja muut ovat esittäneet.

Jos tälle linjalle mennään, saataisiin paikata lakia kuin lakia ja mentäisiin todella kaksi askelta eteen ja aina myös yksi askel taaksepäin.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Ed. Esa Lahtela toivoo, että tulisi jonkinlainen kaksinkertainen tiedottaminen.

Arvoisa puhemies! Tästä me olemme juuri pyrkineet pois. Tavoitteenahan on ollut ja pitää olla, että mahdollisimman vaivattomasti ja yksinkertaisesti pienellä byrokratialla kyettäisiin tällaiset ihmisten jokapäiväiseen elämään liittyvät asiat hoitamaan. Tässä mielessä ed. Aittoniemi peräänkuulutti aivan oikeaa asiaa, siis sitä, että voitaisiin todella lähestyä yhden luukun periaatetta, mahdollisimman vaivatonta toimintatapaa.

Meillähan on kehitetty sähköistä tietojärjestelmää, ja aika näyttää, miten tässä asiassa edetään.

Se, mitä lakiesityksen perusteluihin tulipaloista ja muista sinänsä tärkeistä, huomioon otettavista asioista on otettu esiin, ei sekään välttämättä lailla korjaannu. Kuten totesin, tänä päivänä muutetaan varsin paljon ja siitä syystä mikään järjestelmä ei voi aivan ajantasainen olla. Lisäksi asutaan hyvin paljon tilapäisesti.

Tilapäinen asuminen on yksi pulmallinen asia. Aina sitä ei välttämättä edes tiedosteta eikä siitä koeta tarpeelliseksi ilmoittaa, eikä itse asiassa lakikaan edellytä, että kaikista lyhyistä, tilapäisistä asumisista ilmoitettaisiin.

Yhteiskunta on varsin monimuotoinen ja tietysti asiaa on pohdittava hyvin tarkoin ja monelta kannalta. On tärkeä asia sinällään, että tieto

olisi ajan tasalla, järjestelmä mahdollisimman hyvin toimisi ja myös kansalaisten kannalta asiat toimitusivat hyvin.

Ed. K u o s m a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kysymyksessä on todella lakialoite kuntalain 7 §:n muuttamisesta siten, että muuttoilmoitus väestörekisteriin ei riittäisi vaan samalla ilmoitettaisiin asuinpaikka asunto- ja kiinteistöyhtiölle. Mutta ajatusleikkiä voisi jatkaa sillä tavalla, että jos muuttaja ilmoittaa ainoastaan väestörekisteriin, niin Väestörekisterikeskus veloitettaisiin ilmoittamaan asunto- ja kiinteistöyhtiölle. Tällä tavalla purkaisimme byrokratiaa eli tieto kulkisi ylhäältä alaspäin ja varmasti siten menisi oikeaan osoitteeseen.

Ainut ongelma, arvoisa puhemies, tässä on se, että monella on oma postilaatikkojärjestelmä ja ainoa postilaatikko-osoite ilmoitetaan väestörekisteriin. Se pitäisi mielestäni lailla poistaa.

Ed. E. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Yhden luukun periaatteesta ja kaksinkertaisesta ilmoituksesta: Tällä hetkellä on teoriassa olemassa yhden luukun periaate eikä se ole toiminut. Toivoisin kyllä, että se rupeaisi toimimaan. Ajatuksen pitää, totta kai, olla sellainen, että ihminen yhdellä lapulla voi hoitaa asiat kuntoon ja sillä sipuli. Mutta kun se ei toimi. Siinä tapauksessa, jos olisi kaksinkertainen systeemi niin kuin aloitteessa esitetään, se tarkoittaisi sitä, että jos on toiseen paikkaan sattunut jäämään ilmoittamatta, niin nykytietotekniikalla tieto äkkiä yhdistyy ja nähdään, että ahaa, ihminen asuukin siellä. Sen olettaisi ainakin parantavan tilannetta, etteivät ihmiset ole tietymättömissä, tiedettäisiin missä he asuvat, nimenomaan joidenkin asioiden takia, mistä on puhuttu, jotka liittyvät turvallisuuteen ja mahdollisesti eri näköisiin käytäntöihin, mitä voi esimerkiksi verotuksen tai sosiaaliturvan osalta tahtua.

Ed. O i n o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kansanedustaja Toimi Kankaanniemi on tehnyt erittäin perustellun ja asiantuntevan lakialoitteen perustuen yksinkertaisesti siihen asiaan, että ihmisten asuinpaikasta on oltava selvyys ja tieto niin viranomaisilla kuin kaikilla muillakin. Kaikki selkeät käytännön syyt puoltavat aloitteen mukaista käytäntöä. Toivon, että aloite etenee jatkossa myönteisesti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

3) Laki maatilatalouden tuloverolain 10 a §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 46/1999 vp (Tero Mölsä /kesk ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. M ö l s ä : Arvoisa puhemies! Tekemääni lakialoitetta haluaisin vauhdittaa siinä mielessä, että tätä on valmisteltu pitkään. Edellisen hallituksen veroministeri muun muassa oli varsin myönteinen tälle asialle, mutta silloin tämä tärkeä asia kaatui ymmärtääkseni vähän pikkupolitikointiin. Luultiin, että tämä on jonkinlaista veronkiertoa, mitä se ei tietenkään ole. Tässä on kysymyksessä verotuksen tasaamismahdollisuus. Jos tätä tasausvarausta ei haluta käyttää hyväksi, niin totta kai tämä markkamäärä kiertää takaisin verotettavaksi tuloksi.

Tällä hetkellä tasausvarauksen käyttöä rajoittaa se, että siinä on 40 000 markan yläraja, ja lakiesitys lähtee siitä, että tämä yläraja poistetaan. Käytännössä tämä raja säilyy siinä mielessä, että investointivaraus voidaan tehdä enintään 30 prosentin suuruisena maatalouden puhtaasta tulosta. Olosuhteet ovat kuitenkin muuttuneet siinä määrin, että yläraja, joka on siis 40 000 markkaa, on liian alhainen ja estää monien tilojen kehittämismahdollisuuksia.

Toivoisin, että aloite nyt etenee varsin myönteisesti. Muistuttaisin vielä siitä, että myös edellinen hallitus asettaessaan maatalouspoliittisen työryhmän selvittämään maatalouden tulevaisuutta piti yhtenä keinona nimenomaan maatalouden kehittämisessä tätä, että tasausvarausjärjestelmän yläraja poistetaan.

Ed. S. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Mölsän tekemässä aloitteessa on todellinen itu sellaisenaan Suomen maatalouden kehittämisen signaaliksi. Ihminen, joka yrittäjänä tekee maatalouden eteen työtä, on valmis tekemään pienenkin asian, tämmöisen veroedun, eteen suuren uhrauksen, että hän saa tämmöisen käytönsä. Niin kuin ed. Mölsä totesi, nykyinen laki, joka on olemassa, on vanhentuneella pohjalla tehty. Ajat ovat siitä muuttuneet, tilakoko on

muuttunut aivan toisen tyyppiseksi Euroopan unioniin liittymisen myötä, rakenne on muuttunut aivan toisen kokoiseksi ja rakennetarve ja sen kehittäminen on myös muuttunut toisenlaiseksi. Lainsäädännön pitää tältä osin seurata aikaansa ja olla sellainen, että sen kautta pystytään rakentamaan sellainen vero- ja investointipohja, että on rohkeutta elää ja toimia.

Tiedän, että tässä salissa on sellaisia, jotka ovat sitä mieltä, että tässä on jonkinlaisesta veronkiertomahdollisuuden kasvattamisesta kysymys. Mutta niin kuin ed. Mölsä perusteli, sellaisen mahdollisuuden paikkaa ei ole olemassa, vaan kaikki muodostuu verotettavaksi aikaan. Silloin, kun viljelijällä on tasausvarausmahdollisuus, hänellä on myös rohkeutta tehdä sellaisia rohkeita, kauas luotsaavia päätöksiä, mitkä nimenomaan tukevat rakennekehitystä. Tämän puitteissa katson, että tämä olisi kyllä jo viime hallituskauden aikana, Lipposen ensimmäisen hallituksen pitänyt pystyä saamaan selaisenaan läpi ja eteenpäin. Mielestäni tähän asiaan löytyy pieniä linjauksia ehkä nykyisestäkin hallitusohjelmasta, mutta niitä ei siellä niin selkeästi mainita, etteikö aloite tammöisenä ole välttämätön, ja katsoisin, että viimeistään nyt oli tällä kertaa ajankohta puuttua, niin kuin se näin tähän tapahtuu.

Yleensäkin, mitä tulee verotukseen kaikessa yritystoiminnassa, kun pelätään, että yrittäjä pystyy jollakin lailla keräämään investointipääomaa verotuksen avulla ja verotusta välttämällä, niin sana "välttämällä" on aivan väärä, vaan pitäisi käyttää sanoja "verotusta siirtämällä". Sellaista yrittäjää, joka investoi, investoi tulevaisuuteen, olkoon se missä yritysmuodossa tahansa, maataloudessa, liiketaloudessa, jopa voisin uskaltaa ajatella, että jossain määrin voisi sijoitustoimintakin tulla kysymykseen, pitäisi yhteiskunnan kaikin keinoin tukea ja kannustaa.

Rouva puhemies! Toivon, että aloite saa nopean ja oikeudenmukaisen käsittelyn ja johtaa myös nopeisiin tuloksiin.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! Tuloverotus on EU-maailmassakin kansallisessa päätöksenteossa. Tuloverotuksen kautta voidaan vaikuttaa elinkeinojen toimintaedellytyksiin. Suomessa on viime vuodet oltu valitettavan passiivisia sen suhteen, että tuloverotusta olisi käytetty oman kotimaisen maatalouden kilpailukyyn turvaamiseksi tilanteessa, jossa on eletty voimakkaasti laskevien tulojen aikaa.

Toinen näkökulma, mikä mielestäni liittyy ed.

Mölsän aloitteeseen, on se, että maatalojenkin omavaraisuutta pitäisi parantaa tässä ajassa. Paljon puhutaan siitä, että kun ollaan osana euroaluetta, niin yritysten omavaraisuutta pitää parantaa. Se on parantunutkin aika nopeasti. Maatilatalouksien osalta näin ei ole käynyt. Viime kesä osoittaa sen, että tulojen vaihtelu on maatilatasolla erittäin voimakasta.

Viime vaalikaudella oli hyvä yritys, liittyen maaseutupoliittisen työryhmän tuloksiin, aikaansaada jonkin näköinen tuloksentasausmahdollisuus verotukseen tasausvarauksen ylärajaa korottamalla. Valitettavasti siinä ei päästy eteenpäin lopullisiin tuloksiin saakka. Nyt tämä voitaisiin toteuttaa ed. Mölsän aloitteen taikka hallituksen erillisen esityksen pohjalta, sekin varmasti eduskunnalle sopii. Tällä asialla todella olisi kiire, jotta voitaisiin joitain pieniä myönteisiä näköaloja myös tuloverotuksen puolelta avata oman, kotimaisen elintarviketalouden ja maatalouden turvaamiseksi, mikä on suuri kansallinen talous- ja työllisyys- ja myös turvallisuuskysymys.

Ed. K o r k e a o j a : Arvoisa puhemies! Ed. Mölsän lakialoite on hyvä ja kannatettava. Yritysverotuksen puolella poistettiin joitakin vuosia sitten varausmahdollisuudet lähes kokonaisuudessaan. Tätä uudistusta on pidetty hyvänä, ja elinkeinoverolain puolella asiat toimivat hyvin. Maatalous poikkeaa kuitenkin muusta yritystoiminnasta sen takia, että se on hyvin voimakkaasti sidoksissa luonnonolosuhteisiin, ja luonnonolosuhteet vaikuttavat tulonmuodostukseen erityisesti täällä pohjoisilla alueilla erittäin voimakkaasti. Näin ollen tarvitaan maatalouden tulonmuodostuksen luonteeseen takia tasausmahdollisuuksia, joilla verotettava tulo voidaan pitää tasaisena eri satovuosien vaihteluista riippumatta. Sen takia tällaista muutosta tähän lainkohtaan tarvitaan.

Toivoin, että erityisesti kokoomus, joka poliittisena ryhmittymänä mielestäni on päävastuussa hallituksessa maatalouspolitiikasta — vaikka maatalousministeri onkin riippumaton, poliittista vastuuta eivät hallituspuolueet voi välttää — nyt ottaisi tämän asian hoitaakseen ja vastaisi siitä tai olisi keskustan mukana viemässä tätä asiaa eteenpäin, niin että saataisiin vihdoin joitakin myönteisiäkin lainsäädännöllisiä ratkaisuja maatalouden osalta.

Ed. J a r i K o s k i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Lämmittivät sydäntä ed. Korkeaojan sanat

siinä, miten hän kääntyi kokoomuksen puoleen. Voi tietysti olla, että tulevina vuosina hän joutuu joissakin muissakin asioissa näin tekemään.

Mutta varsinaisesti tästä maatalouden tuloverolain muutoksesta ja siihen liittyvästä tasausvarauksesta. Tämä aloite on ihan hyvä, ja monet meistä, jotka täällä viime kaudellakin olivat, muistavat, että samasta asiasta on puhuttu tässä salissa aikaisemminkin. Maa- ja metsätalousvaliokunnassa tätä asiaa koetettiin hoitaa eteenpäin, mutta se ei mennyt läpi. Oli joitakin ryhmitymiä, jotka eivät ehkä ymmärtäneet, mitä tässä haetaan. (Ed. Korkea-osa: Jos kokoomus ottaa asian hoitaakseen!) — Jos ed. Korkea-osa pyytää sitten seuraavaksi puheenvuoron tai käydään kahvilassa jatkokeskustelu. — Joka tapauksessa asia on tärkeä, kun maatalous on muuttunut ja tilat ovat suurentuneet.

Siinäkin mielessä tämä on ajankohtainen, kun tällä hetkellä toukokuuta tehdään melkein koko maassa, ja kaikki tietävät, että vuodet eivät ole veljeksiä keskenään. Sen viime vuosikin osoitti, oli todella surkea katovuosi. Toivottavasti tämä vuosi on parempi, ja toivottavasti tämä aloitekin menee eteenpäin, koska olisi hyvin olennaista, että tämä saataisiin hoidettua.

Jos haluaa hakea yhteyksiä hallitusohjelman, siellähän kirjattiin sillä tavalla, että jos EU-tukien maksatusajankohdista johtuvia ongelmia tulee siten, että tulee kahden vuoden tuet samana vuonna, ne voitaisiin jollain tavalla muuttaa, mutta jos hyvää tahtoa käyttää, voitaisiin tulkita myös sillä tavalla, että tasausvarauksella sama asia voitaisiin hoitaa kuntoon.

Ed. L ä m s ä : Arvoisa puhemies! Tämä laki-aloite on todella hyvä. Tähän liittyy se historia, että edellisellä kaudella tosiaan tämä laki oli tulossa käsiteltäväksi. Se meni aika pitkälle. Se lähti aloitteena meidän edustajien toivomuksesta. Silloinen ministeri Arja Alho halusi viedä tätä asiaa eteenpäin, mutta sitten kun se meni sosiaalidemokraattisen ryhmän käsittelyyn, se siellä torpedoitiin, ja asian kulku kääntyi niin, että käsittely päättyi siihen. Se oli kyllä hyvin valitettavaa. Myöskään kokoomuksen puolelta ei löytynyt vääntöä asian hoitamiseksi. Toivottavasti sitä nyt löytyy.

Todellakaan vuodet eivät ole veljeksiä, niin kuin lakialoitteessa todetaan, ja kun nykykäsitys on, että investointivarausta voidaan purkaa investointien yhteydessä, voitaisiin myös, jos asia todella lähtee valmisteluun, lähteä siitä, että varauksen purkua voitaisiin käyttää katovuosien

tuloksen paikkaamiseen eikä yksistään investointien purkuun.

Meillähän on maatalouspoliittisen työryhmän raportti olemassa, josta kylläkään ei ole, hyvästä raportista, toteutettu juuri minkäänlaista osaa. Toivottavasti se tulee nyt Lipposen toisen hallituksen toiminnan seurauksena käsitteilyyn ja sen yhteydessä tasausvaraus myös siinä muodossa, että se todella auttaisi maataloutta selviytymään ja sopeutumaan näissä muutosolosuhteissa.

Ed. M. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Jatkuvuus edellyttää suunnittelua. Maatalous niin kuin muukin yritystoiminta edellyttää myös verosuunnittelua, jotta hankkeet voidaan toteuttaa sillä tavalla, kuin taloudelliset resurssit antavat myöten. On perusteltua, että hyvin matala katto, 40 000 markkaa, poistetaan ja suodaan mahdollisuus nykyiset mittapuut täyttävien investointien ennalta suunnitteluun. Niin kuin on monta kertaa todettu eri puheenvuoroissa, tämä ei ole veronkiertoa, vaan tämä on toimintaedellytysten luontia tulevaisuuteen ja myös mahdollista puskuria riskin ottoon seuraaviksi, kenties heikomiksikin vuosiksi.

Ed. H. A h o : Arvoisa puhemies! Tässä salissa on paljon puhuttu yrittäjyydestä ja siitä, että se tuo mahdollisuuksia Suomelle selviytyä näistä vaikeista tilanteista. Minusta tämä aloite tähtää nimenomaan siihen, että yrittäjyyttä tuetaan, ja maatalous tänä päivänä on yrittäjyyttä, jos mikä. Minusta tällä annetaan mahdollisuuksia muodostaa tiloille omaa pääomaa, jota me tarvitsemme erittäin rajusti, koska hallitus ja ministeri ovat esittäneet ja olettaneet aina, että rakennekehitystä tarvitaan. Ja sitähän todella on tapahtunut. Nykypäivinä investoinnit, tässä EU-tilanteessa kun ollaan, vaativat 1—2 miljoonaa per tila, jos aikoo jotakin toteuttaa.

Tämän suuntaiset aloitteet ovat minusta erittäin hyviä, ja toivoisin, että nämä todella ymmärrettäisiin tässä salissa niin vasemmalla kuin oikeallakin ja pantaisiin kaikki peliin, että tämä saataisiin menemään läpi, pyritäisiin tällä tavalla maatalouden kilpailukykyä parantamaan.

Ed. M ä k i - H a k o l a : Arvoisa rouva puhemies! Voin sanoa, että kerrankin keskustaoppositiosta tulee sellaisia esityksiä, joita voi olla lämpimästi kannattamassa.

Tämä on aivan oikean suuntainen aloite, ja tätä on erittäin helppo olla siinä mielessä tuke-

massa, että meillä kokoomuksen maa- ja metsätalousvaltuuskunta ja maa- ja metsätaloustyöryhmä viime eduskuntakauden aikana olivat tämän tyyppistä asiaa viemässä eteenpäin ja evästäivät muun muassa ministeri Hemilää. Mutta siinä vaiheessa sitten, kun nähtävästi väärä ministeri oli asiaa esittelemässä, hyvä asia kaatui. Minä toivon, että me pystymme tästä hallituspuolueiden kesken sopimaan ja sitä kautta viemään asiaa eteenpäin. Opposition toimestahan tämä ei etene mihinkään, mutta jos hallituspuolueiden maaseutuvastaavat ja ryhmät pääsevät asiasta yksimielisyyteen, tämä voidaan varmasti viedä eteenpäin. Minä näen tämän ihan oikean suuntaisena aloitteena. Katsotaan, miten tämä saadaan vietyä eteenpäin. Toivottavasti keskusta ei nyt omalla toiminnallaan tuhraa tätä mahdollisesti syntyvää lakia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

4) Laki tuloverolain 48 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 47/1999 vp (Pia Viitanen /sd ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Viitanen: Arvoisa rouva puhemies! Täällä eduskunnan salissa käytiin viikko sitten hyvin aiheellinen ajankohtaiskeskustelu ylivelkaantuneiden asemasta. Tässä puheenvuorossa minun on varmaan ihan turha lähteä toistamaan niitä kaikkia asioita, mitä siinä tuli esille, mutta tärkeintä tietenkin on se, että myös täältä on julkituotu syvä huoli niiden ihmisten tilanteesta, jotka ovat joutuneet sellaiseen asemaan, että ovat ylivelkaantuneita ja ovat joutuneet sen takia kohtuuttomiin tilanteisiin ja hyvin suuriin vaikeuksiin elämässä.

Aloitteeni koskee pieneltä osin myös tätä ongelmatiikkaa hyvin läheltäkin ja perustuu juuri siihen. Oikeastaan olen hyvin tyytyväinen siitä, että heti tähän alkuun minä voin vedota hallitusohjelmaankin, koska minun mielestäni sieltä löytyy selkeä kirjaus siihen suuntaan, että se tukisi tämän tyyppisen aloitteen eteenpäinmenoa. Siellä nimittäin todetaan, että "ulosoton pitkä-

kestoisuuden haittoja vähennetään kaventamalla sen ja yksityishenkilöiden velkajärjestelyn eroja". Tämä lause on oikeastaan sellainen, joka liittyy hyvin läheisesti minun aloitteeseeni, mistä lyhyesti seuraavaksi muutaman sanan kerron.

Lyhyesti sanottuna, pähkinänkuoressa, aloitteen sisältö on se, että omaisuuden myynnistä saatava voitto olisi verotonta silloin, jos luovutusvoitto olisi syntynyt tilanteessa, jossa ihminen on velkajärjestelyn kautta joutunut myymään omaisuuttaan ja sitten kaikki varat myynnistä on tilitetty velkojalle. Tällä hetkellä tilanne on sen tyyppinen, että jos ihmiselle velkajärjestelyssä tehdään maksuohjelma, periaatteena on se, että hän joutuu sitten myymään kaiken omaisuutensa siinä ohessa. Asuntoa se koskee esimerkiksi silloin, jos henkilö on kerinnyt asua omassa asunnossaan vasta alle kaksi vuotta. Se tarkoittaa eittämättömästi sitä tilannetta, että asunto menee alta myyntiin.

Kuvitellaan, että tällainen tilanne tulee ihmiselle eteen, että asunto menee myyntiin. Sitten tietenkin myynnistä lankeaa henkilölle, myyjälle, velkajärjestelyn piirissä olevalle ihmiselle, luovutusvoittovero ihan normaalien säännösten mukaisesti. Jos oltaisiin sellaisessa tilanteessa, että luovutusvoittoverosta ei olisi kyetty sopimaan erikseen maksujärjestelyn yhteydessä, se tarkoittaa käytännössä sitä, että velallinen joutuu luovutusvoittoveron normaalisti maksamaan ja se normaalisti tullaan perimään ulosotossa. Arvata saattaa, että tästä seuraa hyvinkin kohtuuttomia tilanteita.

Jos luovutusvoittovero on todellakin suuri eikä siitä ole päästy sopimukseen, sehän tarkoittaa käytännössä sitä, että ulosoton kautta tapahtuva perintä on hyvin hidasta. Se kestää kauan, ja pahimmassa tapauksessa se saattaa vaarantaa koko maksuohjelman toteutumisen. Vaikka se ei sitä vaarantaisikaan, käytännössä se myös voi johtaa tilanteisiin, missä ihminen ensin suoriutuu hädin tuskin maksuohjelmastaan ja sen jälkeen on vielä useita vuosia ulosoton piirissä luovutusvoittoveron osalta. Se ei minun mielestäni enää todellakaan ole kohtuullinen tilanne. (Ed. Ala-Nissilä: Verot valtion maksettavaksi!) — Ei se sitä tarkoita.

Jos verovelka on suuri, niin jo tällä hetkellä velkajärjestelylain mukaisesti maksuohjelmaa voidaan muuttaa. Mutta siinä tapauksessahan se käytännössä tarkoittaa sitä, että maksuohjelman mukaiset normaalit velkojalle menevät suoritukset jäävät syrjään ja kaikki käytettävissä oleva

vara, mikä ylivelkaantuneella ihmisellä on, menee pelkästään luovutusvoittoveron maksamiseen. Se ei ole hyvä tilanne.

Toisaalta tietenkin säännösten mukaan myös maksuohjelma voitaisiin periaatteessa keskeyttää luovutusvoittoverolan vuoksi, mutta sehan tarkoittaisi sitten myös käytännössä sitä, että maksuvelvollisuusaika edelleenkin pitenee. Kuitenkin, kun velkajärjestelyn peruseriaate on se, että viideksi vuodeksi tehdään henkilölle hyvin tiukka maksuohjelma ja hän sen viiden vuoden aikana jokaikisen ylimääräisen käytettävissään olevan pennin maksuohjelman toteuttamiseen pistää, niin ei ole kohtuullista enää se, että viiden vuoden jälkeen tulee pidennettyjä ulosottotoimia vain ja ainoastaan sen vuoksi, että hän on joutunut asuntonsa myymään. Kaikki myyntivoitto on tietenkin mennyt velkojalle, mikä on ihan selvä tässä tapauksessa, ja sitten tällainen vero, joka tulee sen takia, että vastahakoisesti asunto on myyty, vielä ulosottototeutse perittäisiin.

Eräs ihan käytännön ongelma, mikä saattaa tulla näissä tilanteissa, on se, että tälle ihmiselle saattaisi tulla todellinen tarve muun muassa toimeentulotukeen, mutta sitä eivät pääsääntöisesti kunnat myönnä silloin, kun ihminen on maksujärjestelyn piirissä. Tämä on ihan käytännön ongelma.

Toisaalta maksuohjelmat saattavat sisältää sen, että ihmisellä olisi mahdollisuus velkaantua lisää, jos se on toimeentulon kannalta välttämätöntä. Mutta ei sekään liene järkevää siinä vaiheessa, jossa muutenkin on vaikeuksissa velkojen takia. Sitten, jos puhutaan, että ota velkaa, niin maksat luovutusvoittoverosi, tulee ongelmaksi tietenkin se, millä ottaa velkaa. Kun on maksuhäiriöt ja muut siellä rekisterissä, niin varmasti luottokelpoisuus on aika nolla. Käytännöllisesti katsoen nämä tilanteet ovat oikeasti johtaneet moniin vaikeuksiin ja vaikeisiin olosuhteisiin.

On myös olemassa kuuleman mukaan oikeuskäytäntöä tällaisista tapauksista, siis tapauksista, joissa omaisuus on myyty maksujärjestelyn alettua ja se on luettu normaaliin ei-verovapaaseen toimintaan. Kun verottajalle on tehty huojennushakemuksia, pääsääntöisesti verottaja on suhtautunut niihin hyvin nuivasti. Kuulemma on olemassa toki joitain poikkeuksia ja alueellisia eroja, mutta sitten taas, jos mennään tähän ongelmatiikkaan, että alueellisia eroja löytyy, voidaan aina kysyä, mikä on kansalaisen yhdenvertaisuus ja se, että kansalaisia tulee kohdella sa-

manmoisesti, asutaan missäpäin Suomea hyvänsä.

Eli, arvoisa puhemies, näillä perusteilla toivon, että tämän tyyppinen lakialoite lähtisi eteenpäin. Tämä ei varmasti maksaisi valtiolle juuri mitään kuitenkaan. Siis puhutaan todella marginaalisummista, mutta tämän avulla moni sellainen henkilö, jolla tämä tilanne on päällä, pääsisi ihan pikkuisen helpommalla. Helpolla ei koskaan päästä, kun tällaisessa elämäntilanteessa ollaan, mutta voitaisiin kuitenkin vähän inhimillistää ja kohtuullistaa tämänhetkisiä pykäläiä.

Juttelin äsken ed. Matti Saarisen kanssa, joka on valtiovarainvaliokunnan verojaostossa, ja hän minulle tuli kertomaan, että tästä on viime kaudella verojaostossa jonkin verran keskusteltu muiden säännösten yhteydessä. Eli tämä asia on kuitenkin ollut pinnalla, ja sekin mielestäni puoltasi sitä, että tämä otettaisiin tosissaan.

Puhemies! Oikeastaan rohkenen tässä jopa toivoa sitä, että saattaisi olla vielä parempi, että tämä lakialoite sinänsä pidettäisiin lakialoitteenä, mutta että hallitus itsenäisesti ryhtyisi toimiin tässä asiassa, niin että hallitus vaikka tekisi oman esityksensä tästä, tai sitten tietenkin valiokunta käsittelee toivottavasti suopeasti lakialoitetta. Minä olen erittäin tyytyväinen, kun täällä on ministeri Johannes Koskinen paikalla tällä hetkellä. Tosin kyllä tiedän, että tämä ei viime kädessä taida kuulua hänen alansa vaan ministeri Siimeksen, mutta joka tapauksessa on erittäin tärkeätä, että ministeri Johannes Koskinen on täällä paikalla ja viesti tätä kautta menee niin hänen ministeriönsä kuin hallitukselle yleisesti.

Toivon, että kun kyseessä on asia, joka on sinänsä pieni ja kohtuullisen helppo toteuttaa mutta suuri sille tavalliselle ihmiselle, joka on vaikeassa elämäntilanteessa, että myös hallitus itsenäisestikin voisi lähteä tämantapaisiin parannuksiin vedoten ihan hallitusohjelmaankin ja siihen oikeutettuun huoleen, mikä tässä talossa on tullut viime aikoina monessa yhteydessä esiin ylivelkaantuneiden ihmisten asemasta.

Ed. S. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Viitasen tekemä aloite on erittäin hyvä. Kokonaisuudessaan verottajan asema velkajärjestelyasiassa on se, että verottajan verovelkahan on tavanomaista velkaa, jolloin se saneerataan samaan asemaan kuin muutkin velat. Olen viime viikolla puhunut ja tulen ensi viikollakin varmaan puhumaan yrittäjän asemasta velkajärjestelyissä ja siitä, kuinka huono se on, niin verotta-

ja on aivan samassa asemassa, ja siinä mielessä tunnen mielihyvää, että näin on.

Mutta kun perusteluissa todetaan, että mikäli verottajan kanssa ei kyetä sopimaan, niin toteaisiin, että sikäli kuin ymmärrän, verottajan kanssa ei yleensäkaan voi mistään sopia, ellei siinä ole mitään lakitekstiä takana, millä perusteella sovi-taan.

Sellaisenaan tämä aloite tuntuu erittäin hyvältä ja johdonmukaiselta niin, että sen pitäisi joh-taa parannuksiin. Valtio on kuitenkin tässä se voittaja kaiken kaikkiaan.

Mutta kun täällä lakialoitteen pääasiallisessa sisällössä sanotaan, että varat kokonaisuudessaan tilitetään velkojille, minkä mielestäni pitää olla yksi lähtökohta tälle asialle kaiken kaik-kiaan, niin varsinaisessa lakipykälässä, 48 §:ssä, Verovapaat luovutusvoitot, sitä aivan selkeästi ei tuoda julki, että käytetään velkojen lyhentämi-seen. Se tulisi käsittääkseni tänne suoraan lisätä, jolloin se olisi yksiselitteinen ja selkeä. Uskon, että valiokunnassa se on mahdollista korjata niin, ettei siihen jää tulkinnan varaa.

Tämä kyllä parantaa tätä asemaa kaiken kaik-kiaan, ja niin kuin aloitteen tekijä ed. Viitanen on tässä todennut, tämä auttaa nimenomaan sitä velkaantunutta henkilöä. Yleensä se on yksityis-henkilö, joka tällaisessa tapauksessa tulee esiin.

Rouva puhemies! Toivon, että tämä etenee nopeasti ja tehokkaasti.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Jos asioita ajatellaan realistisesti, niin kuin pitäisi ajatella ja asioita pitäisi lähestyä, niin omaisuu-den mynnistä saatavalla myyntivoitolla ja sii-hen liittyvällä myyntivoiton verotuksella ei ole mitään tekemistä velkasaneerauksen eikä siinä yhteydessä maksettavien velkojen kanssa. Se on kokonaisuudessaan toinen asia.

Näenkin, että tämä ed. Viitasen tekemä esitys liittyy hyvin paljolti siihen keskusteluun, jota täällä käytiin hiljattain ylivelkaantuneiden ase-masta. Toisin sanoen etsitään poikkeuksellisia-kin keinoja ja eri tavoin mahdollisuuksia auttaa ylivelkaantuneita, niin kuin tässäkin tapauksessa on kysymys. Minä hyväksyn tämän ed. Viitasen tekemän aloitteen hyvin lämpimästi siinä mieles-sä, mikä siinä on tarkoitus: auttaa tällä tavalla tietyllä tavalla poikkeuksellisella menettelyllä ja lailla ylivelkaantuneita. Toisin sanoen heidän hyväkseen tavallaan tuleva kauppavoitto ei olisi verotettava, ja tämä on tässä tämän esityksen kes-keen ydin.

Mutta halusin todeta sen, että kaikki kaupp-

voitto, tulee se sitten mistä hyvänsä, on lain mu-kaan verotettavaa, ellei sitä todellakin toisella lailla tai jossakin toisessa tarkoituksessa tietyllä tavalla estetä. Tässä tämä on hyväksyttävä kei-no. Siis korostan sitä, kun politiikassa halutaan aina käsittää kaikki väärin, että minä en vastusta tätä esitystä. Kannatan sitä lämpimästi, mutta halusin omalta osaltani todeta sen, että nämä kaksi asiaa ovat eri asioita ja siitä on lähdettävä pohjimmaisesti ajattelemaan ja sitten hyväksyt-tävä poikkeuksellisesti ja sosiaalisista syistä tämä ed. Viitasen tavoite.

Ed. M. Salo: Arvoisa rouva puhemies! Omaisuuden mynnistä saatu luovutusvoitto ei olisi tämän esityksen mukaan enää verotettavaa tuloa. Verotettava tulo tulisi tässä yhteydessä kuitenkin velallisen maksettavaksi. On perustel-tua, että tätä lakiesitystä viedään eteenpäin, kos-ka tässä osittain myös velkojan edut tulevat pa-remmin turvattua, koska tällä esityksellä maksimoidaan tavallaan velkojalle tuleva osuus siitä omaisuudesta, jonka tavalla tai toisella velallinen on pistänyt alttiiksi velan maksulle. Asian vauh-dikas eteenpäinvienti on perusteltua.

Ed. Viitanen: Arvoisa rouva puhemies! Tällä paikalla näköjään pelaa jopa mikrofoni vähän paremmin.

Ihan lyhyesti sen verran ed. Aittoniemelle to-tean, että olen aivan samaa mieltä kanssanne. En huomannut puheenvuorossani toki korostaa näi-den kahden asian eri ... (Ed. Aittoniemi: Käy se vieläkin!) — Niin! — Ne ovat eri asioita, totta kai, mutta juuri se on tullut sekä ed. Aittoniemel-le että minulle ihan selväksi, että tämä on ehdot-tomasti poikkeusjärjestely, joka koskee nimen-omaan näitä tilanteita. Missään suhteessa ei tar-vitsisikaan lähteä siihen, että muissa tilanteissa normaalia verotusmenettelyä ei käytettäisi.

Minulla ei myöskään henkilökohtaisesti ole ollenkaan mitään sitä vastaan, jos valiokunnassa teknisiä kohtia korjaillaan, jos siellä löytyy jotain liian yleispiirteistä tai muuta täsmennettävää.

Se, mikä minusta on nyt tärkeintä, on se, että tässäkin keskustelussa aloite on saanut hyvän palautteen. Uskon myös, että hyvä palaute joh-taa siihen, että toimenpiteisiin varmaankin pää-semme ryhtymään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

5) Laki tuloverolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 48/1999 vp (Olavi Ala-Nissilä / kesk ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on jälleen erittäin hyvä aloite esillä, allekirjoittaneen nimellä. Itse asiassa se on keskustan valtiovarainvaliokunnan eduskuntaryhmän aloite, johon myös ed. Aittoniemen edustama eduskuntaryhmä on ansiokkaasti yhtynyt. Tässä on myös kristillisen liiton edustajien allekirjoituksia, joten uskon, että laajempaakin kannatusta on. (Ed. Aittoniemi: Alkiolainen sykel!) — Aloitteessa on vahva alkiolainen syke ja virta mukana, kuten ed. Aittoniemi totesi.

Laajemminkin aloite liittyy verotuksen uudistamiseen. Mielestämme verotusta pitää uudistaa työllisyyden ehdoin oikeudenmukaisuutta noudattaen. Viime vaalikaudella ja tällä vaalikaudella työn verotuksen uudistamisen osalta hallituksen verolinja on ollut passiivinen ja näyttää valitettavasti passiivisena jatkuvan.

Aloitteessa on kaksi yksityiskohtaa nostettu esille: työssäkäyntikustannusten vähennysoikeuden laajentaminen ja kotityön verovähennysoikeuden ulottaminen koko maahan. Aivan lyhyesti, arvoisa puhemies, molempia perustelen.

Viime vaalikaudella pidimme meteliä työmatkavähennyksen verovähennysoikeudesta. Lopulta hallitus kaksi kertaa sen ylärajaa korotti, ensin 4 000 markkaa ja sitten 3 000 markkaa 23 000 markkaan. Valitettavasti hallitus samaan aikaan nosti myös omavastuuta ja käytännössä työmatkavähennyksen kautta verotus itse asiassa kiristyi. Kun viime vaalikaudella myös liikenteen polttonesteiden hintaa korotettiin kaksi kertaa, joukkoliikenteen arvonnäköverokantaa korotettiin ja myös ajoneuvovero kiristyi, niin todellakin työmatkakustannusten verovähennysrasitus on noussut.

Kun liikennepolttonesteiden hinta on tänään 6 markkaa litralta ja enemmänkin, ymmärrämme, että monissa tapauksissa pitkä työmatka on este hakeutua työhön. Se on yksi kannustinlouku. Työmatkavähennys oli toistakymmentä vuotta ennallaan. Se itse asiassa reaalisesti puolittui. Kun työsuhteet ovat entistä lyhyempiä ja

varsinkin kun haja-asutusalueilla ei ole julkisia kulkuyhteyksiä, työmatkavähennystä on parantettava tuntuvasti.

Aloitteessamme esitetään myös, että kakkos-asunnon kustannukset tietyin edellytyksin otettaisiin mukaan. Veronmaksajain Keskusliitto on todennut muun muassa, että ei ole mitään perustetta oikeastaan siihen, etteikö todellisia työssäkäynnin kustannuksia voitaisi verotuksessa vähentää. Aloitteessa esitetään, että ylärajaa nostettaisiin 30 000 markkaan saakka. Se edellyttäisi, että sitä nostettaisiin 7 000 markalla. Aloitteessa on kirjoitusvirhe, kun puhutaan 6 000 markasta. Laskennalliset veronmenetykset eivät olisi kovinkaan monta kymmentä miljoonaa, uskoakseni eivät sataakaan miljoonaa missään tapauksessa. Toisaalta sillä olisi positiivisia vaikutuksia sitä kautta, että ihmiset voivat hakeutua töihin ja verotulot voivat sitä kautta kasvaa. Tämä nyt pitäisi, kun tuloverolaki eduskuntaan tulee, olla hallituksen esityksessä mukana, tai ottaa tämän aloitteen pohjalta huomioon.

Toinen asia, mistä keskusta on pitkään puhunut, on kotityön edistäminen. Me haluamme laajentaa työn käsitettä. Näemme, että kotityön avulla voidaan luoda työtä, työpaikkoja, voidaan helpottaa perheiden arkea ja voidaan myös hillitä harmaata taloutta. Meillä on ollut kaksi vuotta kotityön verovähennysoikeus vain puolella Suomea voimassa 5 000 markan suuruisena, jolloin se tehdään verosta. Tämä on epäoikeudenmukainen järjestelmä. Ei tuloverotusta pitäisi tällä tavoin eriyttää.

Esimerkiksi Kauniaisissa tuloveroprosentti taitaa olla nyt 15 pennin luokkaa ja siellä voidaan tehdä kotityön verovähennys eli vähentää 5 000 markkaa veroista. Jos vertaamme tätä vaikka länsisuomalaiseen Vehmaan kuntaan, jossa tuloveroprosentti on 19,25, niin siellä 100 000 markan tuloilla maksetaan yli 9 000 markkaa enemmän veroja verrattuna kauniaislaiseen vuorineuvosperheeseen, joka on hyväksikäyttänyt kotityön verovähennysoikeuden.

Näin ollen asiaa on jo riittävästi kokeiltu ja todettu, että verovähennysoikeus toimii. Toki tukikoikeiluakin voidaan käyttää ja laajentaa se koskemaan koko Suomea. Mutta tämä on mielestämme ensisijainen ja pitäisi ulottaa koko maahan siten, että verovähennysoikeuden markkamäärä nostettaisiin 10 000 markkaan, ja myös siten, että vähennys voitaisiin toissijaisesti tehdä kunnallisverotuksessa, joten pienituloisetkin pääsisivät tähän mukaan. Toki tämä pitää sitten

kompensoida kunnille verotulojen menetysten osalta.

Arvoisa puhemies! Kotityötä Suomessa kai tehdään 200 miljardin edestä, kun lasketaan kaikki mukaan, sekin, kun me miehet tiskaamme kotona. Se on todella mittava määrä. Tästä voidaan suhteellisen pieni osa hyödyntää kotityössä, mutta se on kuitenkin merkittävä osa ja sillä, kuten sanoin, voitaisiin työn käsitettä laajentaa ja helpottaa perheiden arkea, luoda työtä ja hillitä harmaata taloutta. Veronmaksajain Keskusliiton ja myös valtiovarainministeriön laskelmien mukaan tämä ei tietäisi valtiolle mitään oleellisia tulonmenetyksiä, koska se veronmenetys, mikä vähennyksen kautta aiheutuu, kompensoituu työllistyvien verojen maksulla ja vähenevien työttömyysmenojen kautta. Tässä ei ole vielä lainkaan laskettu mahdollista harmaan talouden vähenemistä mukaan, joten toivomme, että keskustan aloitteellisuus, johon ovat muutkin yhtyneet, voisi todellakin nyt saada konkretiaa eikä hallituksen passiivinen verolinja olisi esteenä sille, että tällaisia uudistuksia voitaisiin tehdä.

Ed. K e r o l a : Arvoisa rouva puhemies! Käsitellyssä oleva aloitteen osa koskee kotityön verovähennysoikeuden ulottamista koko maahan. Se on erinomainen apu paitsi perheille myös työllistämässä, kuten edellä edustaja mainitsi. Nykyisin käytössä olevaa verovähennysoikeutta on markkinoitu mielestäni kuitenkin minimaalisesti, joten harvat perheet edes tietävät tästä mahdollisuudesta. Mielestäni tällä on ehkä haluttu osoittaa se, että kyseessä olevaa verovähennysoikeutta ei tarvita maassamme siinä määrin kuin olisi toivottavaa, joten toivon, että tämän aloitteen myötä verovähennysoikeus ulotettaisiin koko maahan ja käsittely saisi myönteisen päätöksen.

Ed. S. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Tässä kaiken kaikkiaan pitäisi luoda kansalaisille enemmän halua matkustaa työn perään. Vanhassa laissa oleva muoto, että matkustusmahdollisuudet ja matkakulujen vähennysmahdollisuudet ovat kovin rajoittuja, erityisesti vähennysmahdollisuudet, on tehnyt sen, että välttämättä ei ole oltu niin valmiita ottamaan työtä vastaan, jos se varsinkin on ollut vähän vaikean matkan takana ja vähän aiheuttanut matkustusvaikeutta. Siinä mielessä aloite, missä itsekkin allekirjoitaneena olen mukana, on erittäin hyvä.

Tähän liittyy kotityön osa. Kun kotityöhön voidaan myös liittää pienimuotoinen yrittäjätyö,

mikä siellä tapahtuisi, katson, että on tämä tavatoman hyvä ja eteenpäin vietävä asia.

Uskon, että tässä salissa syntyy suuri ja syvä yksimielisyys, kun katsotaan, että täällä on allekirjoittajina alkoliainen keskustaryhmä kokonaisuudessaan, rouva puhemies, ja sitten pari sosialidemokraattia. Loput ovatkin keskustalaisia. Ihmettelen, jos asia ei erittäin hyvin etene eduskuntakäsittelyssä tämän jälkeen valiokunnissa, jos lakialoitteisiin tuntuva kiinnostus on tässä luokassa olemassa.

Rouva puhemies! Uskon, että tämä asia kulkee hyvin aloitteen pohjalta ja saa myös oikeudenmukaisen ja työhön innostavan ja kannustavan vastaanoton valiokuntatyön ohessa.

Ed. K e r ä n e n : Arvoisa rouva puhemies! Nykyisin käydään työssä varsin pitkien matkojen takaa ja siitä yksinkertaisesta syystä, että erityisesti syrjäseudulla ei ole töitä. Ihmisillä on kuitenkin asunnot siellä, missä ne ovat. Pelkät matkakustannukset saattavat olla hyvinkin suuria. Silloin työpaikka-asunto on tarpeellinen. Jos yhteiskunta ei tule riittävällä tavalla työntekijää vastaan matkakustannuksissa, työntekijä ei välttämättä ota työpaikkaa vastaan, kun sitä hänelle tarjotaan. Hän voi vedota paikkakuntasidonnaisuuteen. Aloitteen mukainen uudistus olisi tarpeellinen.

Aloitteen toinen osa, rouva puhemies, kotityön teettämisen verovähennysoikeus, mahdollistaa esimerkiksi omaishoitoa niissä tilanteissa, mihin kunnan virallinen omaishoidon tuki ei tänään ulotu. Me tiedämme, että omaishoidon tuki ei ole mikään subjektiivinen oikeus, vaan kunnat jaksavat sitä rahatilanteensa mukaan.

Samaten tämän aloitteen hyväksyminen antaisi myös lapsiperheille mahdollisuuden — minä itse ison perheen isänä tiedän — niihin tilapäistöihin, joita ei muuten jakseta taikka ehditä tehdä. Minä toivon aloitteelle nopeaa ja myönteistä käsittelyä, arvoisa puhemies.

Ed. L i n t i l ä : Arvoisa rouva puhemies! Kotitalouksien työllistämiskokeilusta tuli valitettavan sekava johtuen eri käytännöstä eri alueilla. Myös asian huono ja varsin vaatimaton tiedottaminen on varmaankin syynä epätietoisuuteen kotitalouksien työllistämiskokeilusta. Tästä johtuen aloitteen mukainen käytännön yhtenäistäminen on paikallaan. Silloin varmaan tulee lisääntymään myös työllistämiskokeilun työllistävää vaikutus ja työllistävä vaikutus tulee paremmin esille.

Toisaalta työmatkavähennysoikeuden laajentaminen ja kakkosasunnon kulujen vähentäminen ovat seikkoja, joilla tulisi olemaan selkeä työhön hakeutumista edistävä vaikutus. Sen vuoksi ne ovat erittäin kannatettavia. Toivon, että aloite saa myötämielisen jatkokäsittelyn.

Ed. Hyssälä: Arvoisa rouva puhemies! Viime vuonna 260 000 ihmistä vaihtoi asuinpaikkaa. Osa näistä oli varmasti sellaisia, jotka kenties olisivat voineet toisissa taloudellisissa oloissa pitää niin sanotun kakkosasunnon sen ajan, kun varmistuu, onko työpaikka pysyvä vai ei. Kenties jos on pätkätyö, osa perhettä voi muuttaa takaisin kotikonnulle. Tarkoitin tällä sitä, että ongelmina on nähty, että koulutettu puoliso ei useinkaan saa koulutustaan vastaavaa työpaikkaa toiselta paikkakunnalta, vaan joutuu jäämään perheen kanssa toiselle paikkakunnalle. Näin perhe pitää kahta asuntoa yllä pätäkittäin tai myös jatkuvasti. Tämä parannus olisi hyvä tällaisille perheille, jos kakkosasunnon ylläpitoa voitaisiin jollakin tavalla verotuksellisesti helpottaa.

Mitä tulee kotityön verovähennysoikeuteen, tämä helpottaisi tavallisten perheiden elämää varmasti hyvin monella tavalla. En nyt katso, että kansanedustajat olisivat mikään etuoikeutettu luokka tätä käyttämään, mutta varmasti täällä tänä iltapäivänäkin olevat kansanedustajat menevät tästä iltamyöhällä kotiin ja huomenna on sunnuntaipäivä. Ainakin minulla on kaikki perheenmännän velvollisuudet, siivoukset ja muut odottamassa niin kuin varmasti muillakin työssäkäyvillä naisilla. Kyllä tämä sellaista kotielämän arkea varmasti helpottaisi. Tästä ollaan kaikki varmasti yhtä mieltä.

Ed. Karpela: Arvoisa rouva puhemies! Tällä hetkellä kotityön verovähennysoikeus on voimassa vain osassa maata ja 5 000 markan suuruisena. Paitsi, niin kuin ed. Kerola jo mainitsi, siitä ei ole tiedetty tarpeeksi, niin se myös eriarvoistaa perheitä, joten ed. Ala-Nissilän lakialoite kotityön verovähennysoikeudesta koko maahan on siitäkin syystä täysin kohtuullinen, puhumattakaan myös siitä konkreettisesta avusta arkipäivän askareisiin sekä siitä avusta, jota perheet saavat, jotta pystyisivät yhteistä aikaa järjestämään. Toivon, että lakialoite saa myönteistä palautetta myös muilta puolueilta.

Ed. Lehtomäki: Arvoisa rouva puhemies! Meillä puhutaan usein ja paljon työvoiman

liikkuvuuden parantamisesta ja siitä, että sitä kautta saataisiin kitkatekijöitä työpaikkojen ja työntekijöitten väliltä poistettua. Nyt pitääkin huomata, että liikkuvuuden ei tarvitse tarkoittaa sitä, että kun yksi perheenjäsen saa työpaikan jostakin muualta, niin koko perhe muuttaa perässä. Juuri tämän lakialoitteen tarkoittamalla tavalla tulee tukea sitä, että työmatkoja entistä pitemmin ja innokkaammin tehdään. Tällä tavalla myös yhteiskunnan kustannuksia pystytään säästämään, kun muuttoliikettä saataisiin pikkuisen hillittyä. Meiltäkin asti, Kainuun perukoilta, kulkevat rakennusmiehet viikoittain Helsingissä ja lentävät aina viikonlopuksi kotiin ja hyvin toimii. Heidän ei tarvitse omakotitaloitetaan luopua kotona eikä perheen tarvitse muuttaa perässä. Tämä on kaikkien etu.

Tietysti tässä tulee vähän tulkintavaikeuksia sen osalta, kenen katsotaan tarvitsevan kakkosasunnon. Ed. Hyssälän puheessa tuli esille kansanedustajien tilanne, mutta edustajiahan tämä ei varmastiakaan tarkoita, meillä on erikseen systeemit omaa kakkosasuntoamme varten.

Mitä tulee kotityön teettämisen tukemiseen, tämä on erittäin tärkeä asia ja pitää saada meillä Suomessa eteenpäin. Ei ole kenenkään edun mukaista, että työelämässä joudutaan antamaan ensin päivällä kova panos ja sitten kotiin tullessa on toinen työmaa edessä.

Minua kyllä hämmästyttää, kun katson, keitä on paikalla. Työmatkat eivät meillä kiinnosta oikeaa tai vasempaa reunaa eikä myöskään kotityötä näköjään tarvitse teettää. Olisin odottanut, että kokoomuksen bisnesnaiset, jotka ovat kiireisiä omassa työssään, olisivat olleet kotityön teettämisen vähennyksestä kiinnostuneita, mutta ehkä heillä on varaa palkata apua ilman verovähennysoikeuttakin.

Ed. Lämshä: Arvoisa puhemies! Kotitalouksien työllistämisen edistäminen on tärkeää juuri tässä muodossa, että verovähennysoikeus laajenisi, koska se toimii paremmin kuin palvelujen ostaminen tiettyyn alennettuun hintaan yrityksiltä, jotka näitä tarjoavat.

Puuttuisin kuitenkin kakkosasuntoasiaan. Esitetään, että kakkosasunnosta aiheutuvat kulut tulisi voida vähentää silloin, kun työ on niin kaukana, ettei sitä voida normaalin työmatka-etäisyyden puitteissa hoitaa. Meillä edustajillahan on erityinen oikeus, että saamme vähentää kakkosasunnon korkokulut verotuksessa. Haluan nyt huomauttaa, että muilla tätä oikeutta ei ole kuin meillä edustajilla. Minusta tämäkin jo

velvoittaa, että me edustajat nyt hoidamme asian niin, että tämän tyyppinen oikeus vähentää kaksoisunnon kustannuksia tulee myös kaikkien kansalaisten käyttöön. Asiahan on kuitenkin niin, että lakialoitteen pohjalta asia ei etene, ja toivon, että hallitus nyt ryhtyy toimenpiteisiin ja laajentaa tämän saman oikeuden koskemaan myös kaikkia kansalaisia eikä vain kansanedustajia.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Kyllä nyt täytyy sanoa, että keskustan edustajat puhuvat ihanasti. Aihe on tärkeä ja ne puheenvuorot, jotka on käytetty, ovat korostaneet hyvin voimallisesti sitä, kuinka satuttava ed. Ala-Nissilän aloite ylipäänsä on.

Jos kuultaisiin Suomen kodeissa, missä kotityötä paljon on, kaikki tämä, mitä täällä on sanottu, on aivan varma, että sanoma otettaisiin siellä suurella kiinnostuksella ja innostuksella vastaan. Jos ne kansalaiset eri puolilla Suomea, joita tällä hetkellä valtio auttaa suoralla rahalla, kun he muuttavat kotoa pois, mutta joita sama valtio ei ole valmis verotuksessa tukemaan, jos he käyvät vähän kauempaa töissä, jos nämä ihmiset kuulevat, mitä täällä sanotaan, myös heidän keskuudessaan innostus olisi todella mittava kaiken tämän kuulemisen jälkeen.

Arvoisa puhemies! Tässä salissa ei kuitenkaan ole veroministerin puolueesta yhtä ainokaista kansanedustajaa paikalla puhumattakaan, että valtiovarainministeri itse olisi paikalla, eikä sosialidemokraattejakaan täällä näy — anteeksi, yksi on — mutta vasemmistoliittolaisia ei yhtään.

Arvoisa puhemies! Oppositiolla on erilaisia menettelytapoja saada hallituspuolueiden edustajat ja ministerit tällaisissa asioissa paikalle. On olemassa sellaisia parlamentaarisia menettelytapoja, jotka pakottavat ministerit paikalle. Emme nyt välttämättä tällä kertaa halua sellaisiin menettelytapoihin ryhtyä, mutta sellaisiin kuitenkin, jotka tekevät ainakin jatkossa mahdolliseksi ministereille tai edes yhdelle hallituspuolueita edustavalle kansanedustajalle olla paikalla silloin, kun täällä käydään keskusteluja näin tärkeistä asioista.

Jotta tämä onnistuu jatkossa, arvoisa puhemies, minä ehdotan, että tämä asia pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Puhemies: Kun asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Ed. Vanhanen: Arvoisa puhemies! Aivan kuten ed. Pekkarinen totesi, tämä on aihepiiri, josta on tämän salin ulkopuolellakin viime kuukausina hyvin paljon keskusteltu sekä kotityön verovähennysoikeuden että työmatkakustannusten verovähennysten osalta. Tämä kyllä edellyttäisi sitä, että jossain vaiheessa käytäisiin myös parlamentaarinen keskustelu aiheesta. Minusta oikea aika tälle keskustelulle olisi ensi viikon tiistain täysistunto. Kannatan ehdotusta, että asia laitetaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pekkarinen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Pekkarisen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

6) Laki opintotukilain 19 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 49/1999 vp (Maria Kaisa Aula / kesk ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aula: Arvoisa puhemies! Lipposen hallituksen ohjelmassa oli opintotukiasioista varsin niukasti todettu. Siellä todettiin kyllä, että opintotukea kehitetään opiskelijoitten valmistumista tukeväksi. Sehän on sinänsä hyvä asia, mutta sieltä puuttui toinen mielestäni erittäin tärkeä ja kiireellinen asia eli vanhempien tuloihin perustuvan tarveharkinnan lieventäminen ja sen poistaminen yli 18-vuotiailta opiskelijoilta. Tämä tarveharkintahan tällä hetkellä koskee erityisesti lukioissa ja ammattikouluissa opiskelevia yli 18-vuotiaita.

Minulle oli yllätys se, että esimerkiksi sosiaalidemokraatit eivät olleet tällaisesta asiasta tämän hallitusohjelman tekemisen yhteydessä pitäneet huolta. Siitä syystä ehdotankin tässä lakialoitteessani, että eduskunta nyt oma-aloitteisesti ryhtyisi asiassa toimenpiteisiin opintotukilain 19 §:n muuttamiseksi niin, että yli 18-vuotiailta

opiskelijoilta poistetaan asteittain vanhempien tuloihin perustuva tarveharkinta opintorahaa myönnettäessä. Opetusministeriöstä ei ole tänä keväänä tulossa eduskunnalle mitään lakiesityksiä, joten sivistysvaliokunnalla on nähdäkseni varsin hyvin aikaa käsitellä tämä lakialoitteeni ja ottaa siihen kantaa.

Vanhempien tuloihin liittyvä harkinta on sitäkin syystä erityisen ongelmallinen, että tämä vanhempien tuloja, jota tarkastellaan, on pysynyt samana 90-luvun alusta saakka. Tämä on merkinnyt käytännössä tarveharkinnan kiristymistä, koska palkkatasokin on näiden vuosien myötä hiljalleen kohonnut. Tämä on näkynyt myös siinä, että alle 20-vuotiaitten opintotuen saajien määrä on vuosittain vähentynyt ja heidän saamansa keskimääräinen opintoraha on myös pienentynyt. Tämä ei ole mikään ihme, koska itsenäisesti asuvan vaikkapa 19-vuotiaan ammattikouluopiskelijan opintoraha alkaa pienentyä nyt jo silloin, jos hänen molemmat vanhempansa ansaitsevat 7 083 markkaa kuukaudessa eli siis runsaat 14 000 markkaa kuukaudessa yhteensä, ja opintoraha evätään kokonaan, kun molemmat vanhemmat ansaitsevat reilut 10 000 markkaa kuukaudessa eli siis yhteensä noin 20 000 markkaa. Opintoraha siis voidaan evätä opiskelijalta silloin, kun hänen vanhempiansa palkka on alle suomalaisten keskipalkan. Tässä on kyse myös keskituloisten perheitten näkökulmasta oikeastaan tämmöisestä kannustinloukkuongelmasta, ja sitä suuremaksi tämä ongelma tulee, jos perheessä vielä on useampia saman ikäisiä lapsia ammattikoulussa tai lukiossa.

Tämä vanhempien tulojen huomioiminen on myös kummallinen jäännös tässä opintotukijärjestelmässä, sillä se kyllä eriarvoistaa eri kouluasteella opiskelevia. Yliopistojen opiskelijoilta ja ammattikorkeakouluopiskelijoilta näitä vanhempien tuloja ei oteta huomioon, mutta ammatikoulun ja lukion opiskelijoilta otetaan huomioon ja muistaakseni kyllä ne otetaan huomioon myös väliaikaisen ammattikorkeakoulun opiskelijoilta.

Jos tämä tarveharkinta poistettaisiin kokonaan yli 18-vuotiailta, se aiheuttaisi kerralla noin 150 miljoonan markan kustannukset. Siitä syystä ehdotan tässä aloitteessa, että tämä uudistus toteutettaisiin kahdessa vaiheessa eli ensiksi poistettaisiin ensi vuoden heinäkuusta alkaen tämä tarveharkinta 19—20-vuotiailta ja sitten toisessa vaiheessa poistettaisiin tarveharkinta 18—19-vuotiailta ja tämä tapahtuisi siis

vuodesta 2001 lähtien. Tämän lisäksi nämä vanhempien tuloajat tulisi välittömästi tarkistaa keskimääräistä tulotasoa vastaaviksi. Nämä tuloajathan koskettavat myös alle 18-vuotiaita opiskelijoita, joilta ajattelen, että kyllä jatkossakin voidaan nämä vanhempien tulot ottaa huomioon, koska he eivät ole täysikäisiä, mutta heidänkin osaltaan nämä tuloajat ovat nyt aivan liian tiukat.

Arvoisa puhemies! Toivon tosiaan, että sivistysvaliokunta muun työn puutteessa ottaisi tämän aloitteeni käsittelyyn. Totean tässä yhteydessä, että aloitteen perusteluihin on jäänyt pieni virhe eli pari riviä pitäisi poistaa tuolta perusteluista, mutta se varmaan tulee eduskunnan kanslian myötä hoidettavaksi. Se johtuu osittain siitä, että tämä oli lakiteknisesti aika vaikeasti toteutettava aloite. Ehkä tästä syystä on jäänyt tänne vielä yksi virheellinen maininta.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Haluan tarkastella tätä aloitetta tasa-arvon näkökulmasta. Kuten ed. Aula totesi, niin nykykäytäntö asettaa kyllä eri korkeakouluissa ja opinahjoissa opiskelevat hyvin eriarvoiseen asemaan. Tämä kai ei voi olla lainsäätäjän tai yhteiskunnan tehtävä, kohdella näin eriarvoisesti opiskelijoita. Onhan selvää, että kaikki eivät voi olla yliopisto-opiskelijoita eivätkä kaikki sinne halukaan, mutta eihän se voi olla esteenä sille, että opintososiaaliset etuudet sitten kovin paljon poikkeaisivat niin kuin tällä hetkellä on asianlaita.

Muutenkin opiskelijoitten aseman kehittäminen on jämähtänyt jotenkin aivan paikalleen. Koko viime vaalikaudella ei tapahtunut liiain muuta kuin opiskelijat pantiin valtiontalouden säästöjen maksajiksi. Suurin uudistus, joka on tapahtunut, oli Ahon hallituksen aikana, kun ministerinä oli Tytti Isohookana-Asunmaa. Silloin saatiin tämä opintotukiudistus aikaiseksi, ja se on vähentänyt opiskelijoitten velkaantumista, mikä on ollut erittäin hyvä asia. Kun työtilaisuudet ja työpaikat ovat hyvin epävarmoja ja lyhytaikaisia, niin velkoja ei ole yleensä niin paljon maksettavana kuin aikaisempaan aikaan, joskin toki opiskelijat velkaantuvat myös nykyisin riippuen opiskelupaikkakunnasta ja muista tällaisista olosuhteista.

Tervehdin tyydytyksellä tätä aloitetta ja toivon sille ripeää ja nopeaa läpimenoa.

Ed. P a a s i o : Arvoisa rouva puhemies! Mielinkiinnolla näen tämän lakialoitteen, nimittäin

olen jättänyt juuri itse vastaavasta asiasta kirjallisen kysymyksen.

Ed. Aula totesi, että hallitusohjelmassa ei ollut mainintaa, mutta se ei tarkoita kuitenkaan sitä, etteikö tästä asiasta oltaisi kiinnostuneita ja nimenomaan korjaamassa tätä.

Olen itse nähnyt tämän tyyppisen tapauksen käytännössä muutama viikko sitten. Yli 18-vuotias tyttö tuli pyytämään apua, mitä hän tekee. Käytännössä on siis tilanne aivan järjetön, että korkeakouluopiskelijoilla ja muilla on ensinnäkin eri suuruiset opintotuet. Kuka sen pystyy perustelevaan, millä perusteella, koska kuluilla sitä ei kuitenkaan pysty perustelevaan? Opintokuluja muodostuu molemmilla. Voisin väittää jopa, että korkeakouluopiskelu joissain tiedekunnissa tai joillain aloilla voi olla jopa edullisempaa. Eli sillä sitä ei selitetä.

Vanhempien tulojen vaikutus tässä on aika ongelmallinen, koska mikään taikka kukaan ei velvoita vanhempia tukemaan lastaan opinnoissaan. Vanhemmat eivät aina automaattisesti eivätkä monesti käytännössäkään tue taloudellisesti. Entä sitten, kun vanhemmat eivät tue, opiskelija on ottanut opintolainaa, lähtee silloin sosiaalipuolelta hakemaan toimeentulotukea ja toimeentulotuki evätään niillä perusteilla, että vanhemmat ovat elatusvelvollisia. Käytännössä tämä opiskelija ei saa siis mistään rahaa, on semmoissa välikädessä ja motissa. Tämä on aivan järjetön systeemi. Eli kun nämä 18—20-vuotiaat, jotka eivät opiskele korkeakoulussa ja joilla vanhempien tulot vaikuttavat, niin kuten ed. Aula totesi, vanhempien tulojen ei tarvitse olla edes keskitasoa, kun opintotuki rupeaa putoamaan. Tämä on aivan järjetön systeemi ja kannatan lämpimästi, että asia etenee nopeasti sivistysvaliokunnan kautta lakiin.

Ed. Kerola: Arvoisa rouva puhemies! Opiskelu ei ole nuorelle pelkästään valmentautumista ammattiin. Se on myös kasvamista ja itenäistymistä. Kasvamiselle jäävää tilaa supistaa kuitenkin kiristynyt kilpailu opiskelupaikoista sekä edelleen kovenevat tulosvaatimukset. Opiskelijoilta odotetaan entistä enemmän opintosuorituksia, mikä vaikeuttaa nuoren toimeentulon hankkimista varsinkin nykyisin korkean nuorisotyöttömyyden aikana.

Nykyisin vallitseva tila, joka edellyttää opiskelijoiden ainoana väestöryhmänä elättävän itsensä lainalla, on kyseenalaistettava. Monelle nuorelle voi opiskelusta aiheutuvista kustannuksista, kuten oppimateriaalista ja muista tarviki-

keista ja mahdollisesta asumisesta toisella paikakunnalla, selviäminen olla erinomaisen vaikeaa. Oikeudenmukaista olisi opintorahan tason korottaminen muiden vähimmäistoimeentulotukien tasolle. Tämä tulisi taata kaikille sosiaalisesta asemasta riippumatta.

Nykyinen käytäntö aiheuttaa kotoaan muuttavalle täysi-ikäiselle nuorelle edelleen riippuvuussuhteen vanhempiinsa, mikä haittaa itenäistymistä sekä monen perheen taloudellista asemaa. Opintotuen tulisikin olla riippumaton huoltajien tuloista ja varallisuudesta.

Opintotukijärjestelmää tulee kehittää joustavaksi ja joustavammaksi. Sen vuoksi opiskelijoiden normaaleja elinkustannuksia on selvitettävä säännöllisesti. Luonnollisesti myös väärinkäytösten mahdollisuudet on eliminointava. Näillä toimenpiteillä tulisi parantaa tasavertaisen opiskelun edellytyksiä kuitenkin siten, että opiskelijan ei tarvitsisi ottaa lainaa.

Käsittelyssä oleva aloite opintotukilaiksi edistää näitä periaatteita sekä Suomen ammatillisen koulutuksen ja alueellisuuden tasapainoista kehittämistä.

Ed. Karpela: Arvoisa puhemies! Opintotuen tarkoitushan on rohkaista kokopäiväopiskeluun sekä sen tulisi myös taata opiskelijan toimeentulo. Opintotuen tulisi olla riittävä toimeentulomuoto vanhempien tulotasosta riippumatta, aivan kuten ed. Aula aloitteessaan kertoi, koska vain siten voidaan mahdollistaa täysipäiväinen opiskelu sekä tehokas valmistuminen. Itse olen sivistysvaliokunnan jäsen ja erittäin mielelläni edesautan ed. Aulan lakialoitetta.

Ed. Komi: Arvoisa puhemies! Mielestäni opintotukiuudistusta täytyy jatkaa ja tämä ed. Aulan ehdotus siitä, että vanhempien tuloihin perustuva tarveharkinta on poistettava yli 18-vuotiailta on kannatettava ja toimeenpanojärjestykseltään myös hyvä.

Samassa yhteydessä pitäisi mielestäni keskusteluun ottaa myös opintotuen asumislisän ja asumistuen yhteensovitus eli ensimmäisenä näkisin, että asumislisän tukiprosenttia tulisi korottaa ja ehdottomasti saada se ympärivuotiseksi. Nythän meillä on tällaisia väliinpuotoajia kummassakin tapauksessa, ihan asumistuessa myös.

Ed. Paasilolle: Jonkin verran tietysti kulueroja on yliopistoissa tai ammattioppilaitoksissa opiskelevilla, esimerkiksi ruokailuettujen tai mahdollisten asumisetujen yhteydessä. Kannatan ed. Aulan ehdotusta.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Ahon hallituksen aikanahan opintotukea kehitettiin voimakkaasti. Silloin tavallaan luotiin perusta sille, että opintotukijärjestelmää voidaan siinä olevien aukkojen, korjattavien kohtien osalta parantaa asteittain. Nyt kuitenkin kävi, arvoisa puhemies, niin, että Lipposen edellisen hallituksen aikana opintotukea päinvastoin heikennettiin, ja nyt olisi korkea aika todella ryhtyä näiden opintotukijärjestelmän epäkohtien poistamiseen ja korjaamiseen.

Tässä tarkoituksessa ed. Aulan lakialoite on varsin perusteltu. Kun tämä toteutettaisiin vaiheittain, se ei olisi myöskään kustannusten kannalta ylipääsemätön. Toisaalta on todettava, että kun kyse on muun muassa näiden tulorajojen osalta jo varsin jälkeenjääneestä tasosta, tarkistukset olisi näiltäkin osin tarpeen tehdä. Toisaalta tulisi myös kannustaa opintotukijärjestelmän kehittämisen kautta ihmisiä, nuoria, opiskelemaan ja valmistumaan.

Olen ymmärtänyt niin, että tässä tämä eriarvoisuuskysymys eri oppilaitoksissa opiskelevien osalta on yksi pulmallinen, ja toinen on juuri ikäkysymys. Nythän valitettavasti on ikään kuin vanhempien vastuuta oltu lisäämässä nuorten kasvattamisen ohella myös heidän taloudellisesta huolehtimisestaan, ja kun ajatellaan, että opiskelijat ovat jo varsin varttuneita ihmisiä, jo aikuisia ihmisiä, tässä mielessä me olemme edenneet väärään suuntaan. Pitäisi itsenäistymistä pikemminkin olla edistämässä ja tämä aloite myös tätä puolta edesauttaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

7) Laki maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 6 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 50/1999 vp (Tero Mölsä /kesk ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Lämäsä: Arvoisa puhemies! Tässä on kysymys maatalousyrittäjien lomapäivien lisää-

misestä yhdellä päivällä. Tein tästä lakialoitteen myös edellisellä eduskuntakaudella, mutta ei se asia siitä sitten edennyt. Se makasi sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa eikä nytkähtänyt mihinkään suuntaan. Ajattelin, että uusitaan aloite, koska on hyvin merkittävästä ja tärkeästä asiasta kysymys. Jospa se nyt lähtisi menemään eteenpäin.

Aloite lähtee siitä, että kun viljelijöiden lomaoikeus on 22 päivää, sitä lisättäisiin yhdellä päivällä. Tämä 22 päivää on ollut ainakin tämän vuosikymmenen. Sitä ei ole muutettu, vaikka tarve päivien lisäämiseen on kyllä ollut varsin merkittävä.

Yhden päivän lisäämisellä ei ole valtiontalouden kannalta juurikaan vaikutuksia. Vuonna 2000 arvioidaan vuosilomaan oikeutettuja maatalousyrittäjiä olevan noin 52 600 eli noin 1 700 oikeutettua vähemmän kuin vuonna 1999. Ehdotettu muutos lisää lomittettavia päiviä 52 600:lla päivällä ja vuonna 1999 arvioidaan lomituksen keskimääräisen päiväkustannuksen olevan noin 517 markkaa. Siten tämä lisäisi kustannuksia noin 27 miljoonaa markkaa, mutta samanaikaisesti, kun lomittettavien määrä vähenee, niin siitä tulisi säästöä 19 miljoonaa markkaa. Näin ollen kustannusvaikutus olisi vain 8 miljoonaa markkaa.

Tällä on hyvin merkittävät työllisyysvaikutukset. Esitys turvaisi noin 230 lomittajan työllistämisen, jotka muutoin jouduttaisiin työn vähentymisen vuoksi irtisanomaan.

Valtiolle tämän tyyppinen työllistäminen on erittäin edullista, sillä yksi lomituspäivä maksaa tuon 517 markkaa. Vertailukohtana voidaan mainita, että vuonna 97 työministeriön tekemän tutkimuksen mukaan työllistämistoimenpiteillä aikaansaadun työpaikan keskihinta kyseisenä vuonna oli 915 markkaa päivältä eli lähes puolta kalliimpi. Siinä mielessä tuo 8 miljoonan markan lisäkustannus on erittäin vähäinen. Sillä saadaan lisättyä yksi lomapäivä, jolla on erittäin suuri merkitys viljelijöille, ja myös turvattua työpaikkoja.

Tällä on myös sosiaali- ja terveystieteelliset vaikutukset. Vuosiloman pidentämisellä voidaan vähentää tapaturma- ja sairastumislähtöä sekä estää sairauden pahenemista ja edistää toipumista. Palvelut ovat siten myös terveydenhuoltoa tukevaa toimintaa. Vapaa-ajan pidentämisellä voidaan vähentää maatalousyrittäjien työsidonnaisuutta, kokonaistyöaika, fyysisistä ja henkistä rasittuneisuutta sekä lisätä näin työntekijän elämisen mielekkyyttä sekä yrittäjän henki-

sen ja fyysisen työkuoron säilymistä ja kohottamista.

Arvoisa puhemies! Haluan tuoda esille sen, että kun tällä lakialoitteella yritetään parantaa viljelijäyrittäjien lomaoikeuksia, samanaikaisesti on kuulunut huhuja siitä, että sosiaali- ja terveysministeriössä oltaisiin esittämässä lähes sadan miljoonan markan kustannussäästöjä viljelijöiden sosiaaliturvaan, ja yhtenä kohteena olisi juuri lomitus. Siellä on hahmoteltu tällaista, että viljelijöille tulisi omakustannus, joka olisi noin 70 markkaa lomapäivältä, eli oltaisiin aika ison periaatteellisen kysymyksen kanssa tekemisissä. Kun muilla lomaoikeutetuilla, kuten palkansajilla ja myös meillä kansanedustajilla, on niin sanottu lomaltapaluuraha, niin jos tällainen toteutuu, että tähän tulisi viljelijöille omavastuu, sehän olisi sama kääntäen elikkä viljelijät joutuisivat maksamaan lomallelähtörahan.

Jäi mieleeni, kun viime eduskuntakaudella lomituslainsäädöstä käsiteltiin. Silloin oli myös esillä omavastuun asettaminen, mutta se ihan inhimillisistä ja periaatteellisista syistä laitettiin heti syrjään ja lähdettiin muilta tahoilta säästökohteita etsimään.

Hallitushan on kirjannut ohjelmaansa, että viljelijöiden sosiaaliturva tullaan säilyttämään nykytasolla. Silloin ollaan kyllä siinä, että min-käänlaisia säästöjä siihen ei tulisi nyt sitten kohdentaa, ei eläkkeisiin kuin ei myöskään lomitukseseen.

Arvoisa puhemies! Haluan tässä tuoda esille myös sen, että aina viljelijöiden lomaoikeudesta käytävän keskustelun yhteydessä on tuotu esille se, että myöskään pienyrittäjillä ei ole lomaoikeutta olemassa. Sehän oli Ahon hallituksen aikana. Lipposen ensimmäisen hallituksen ensimmäisiin toimenpiteisiin liittyikin pienyrittäjien lomaoikeuden lakkauttaminen eli sitä koskevan lain lakkauttaminen.

Kun olin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja asiaa siellä käsiteltiin, valiokunta ei hyväksynyt pienyrittäjien lomalin lakkauttamista. Rahaa siihen ei kylläkään osoitettu, mutta haluttiin, että laki säilytetään. Silloin sosiaali- ja terveysvaliokunta edellytti ponnessaan, että hallitus pienyrittäjien etujärjestöjen kanssa selvittää vuoteen 1998 mennessä, millä tavoin pienyrittäjien lomaoikeutta voidaan kehittää.

Tätä raporttia, tätä toimenpidettä ei edellinen hallitus toteuttanut. Haluan tämän tässä tuoda pöytäkirjaan, että toivottavasti nyt hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ja selvittää, millä tavalla myös pienyrittäjien lomaoikeutta voitaisiin kehittää.

Arvoisa puhemies! Toivon, että kun ministeriössä ollaan suunnittelemassa säästöjä viljelijöiden lomaoikeuksiin, tehtäisiin päinvastoin, lisättäisiin viljelijöiden lomaoikeutta yhdellä päivällä. Siihen kyllä löytyy kosolti perusteluja.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Miksi viljelijäväestö tarvitsisi yhden lomapäivän, toki enemmänkin, lisää? Syyksi voisi sanoa esimerkiksi sen, että henkiset paineet ovat tiloilla lisääntyneet. Maataloudessa entistä harvempi tekee entistä enemmän. Maatalousyrittäjällä on mahdollisena työnantajana samat ongelmat kuin muillakin yrittäjillä. Aputyövoimaa ei ole ollut varaa palkata eikä parempaa tulevaisuutta hyvin monilla tiloilla ole näköpiirissä.

Lisäksi tiedämme senkin, että mitä alhaisempi tulotaso, sitä suurempi sairastuvuus. Työuupumus koettelee viljelijöitä ammattiryhmistä eniten. Tämä käy ilmi Työterveyslaitoksen tutkimuksesta. Sekä työuupumuksen kokonaistaso että kaikki sen oireet, kuten väsymys, kyynisyys ja omanarvontunteen aleneminen korostuvat maa- ja metsätaloudessa. Työuupumusta potee vakavana 11 prosenttia ja lievänä 54 prosenttia maa- ja metsätaloudessa työskentelevistä. Vain 35 prosenttia tekee työtään virkein mielin, itseään arvostaen ja työnsä mielekkääksi kokien.

Työuupumuksen takana on liki aina ylikuormitus. Työtä on yksinkertaisesti liikaa tai se on ihmiselle liian rasittavaa. Levolle ja virkistyksele ei ole tarpeeksi aikaa. Työtilanne ylittää ihmisen voimavarat. Tämä kaikki on ymmärrettävää oloissa, joissa maatalouden tulevaisuus on epävarma ja viljelijän työltä on monilla tiloilla kadonnut pohja.

Asian merkitys on erittäin suuri, kun hyvin monelle viljelijälle ammatti on ollut melkein kuin elämäntapa ja se on keskimääräistä suurempi osa identiteettiä. Identiteetti on myöskin usein siirretty sukupolvelta toiselle, ja tässä on nyt pahoja katkoksia. Tärkeä osa identiteettiä on ollut se, että viljelijä on kokenut työnsä arvokkaaksi koko maan kannalta ja on kokenut ammattitilpeyttä tuottaa suomalaisille puhdasta ruokaa. Mutta nyt kun ala on ollut monin tavoin leikkauksen ja kuritusten kohteena, tilanne on tullut hyvin vaikeaksi myöskin tältä henkiseltä puolelta.

Arvoisa rouva puhemies! Suomalainen maatalous elää edelleen voimakasta murroskautta. Paineet rakennemuutoksen toteuttamiseen ja tuotannon kaikkinaiseen tehostamiseen ovat suuret. Osa viljelijäväestöstä, kuten mainitsin,

tuntee turvattomuutta ja epätietoisuutta tulevaisuudesta. Huoli on paljon syvempää kuin vain huoli taloudesta, joka sek in on tietysti merkittävä ja aiheellinen huoli.

Uuden hallituksen linjaukset eivät mitenkään ole omiaan näitä huolia karkottamaan. Nyt on ilmeisesti selvää, että viljelijäväestöön kohdistuu uudelleen säästötoimia huolimatta siitä, että hallitus on luvannut, että leikkauksia ei tehdä. Ilmassa on ollut kuitenkin säästöjä, jotka kohdistuvat viljelijäväestöön, sosiaaliturvaan, MYEL-järjestelmään ja lomituksiin. Nämä kaikki huolet kasaantuvat viljelijäperheisiin, ja varmasti tämä aloite, jossa lomaoikeutta vaaditaan lisättäväksi, on enemmän kuin perusteltu näissä rakenne muutoksen oloissa.

Arvoisa rouva puhemies! Salissa ei ole ainoatakaan hallituspuolueitten edustajaa ja nämä harvat edustajat, jotka täällä ovat, ovat kaikki keskustalaisia. Katson, että tämä asia on niin tärkeä, tähän koskee koko Suomen maaseutua, viljelijäväestöä, viljelijäperheitä, emäntiä, isäntiä ja lapsia, että se ansaitsee tulla käsitellyksi silloin, kun täällä on myöskin hallituspuolueitten edustajia ja ministereitä läsnä, jotta muillakin kansanedustajilla on mahdollisuus sanoa tästä sanansa, tarvitseeko viljelijäväestön sosiaaliturva parannusta vai ollaanko sitä jälleen heikentämässä.

Näillä saatesanoilla ehdotan asian pantavaksi pöydälle tiistaina 25.5. pidettävään istuntoon.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, asia on jäävä pöydälle. Kehotan

seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Hyssälä ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle tiistaina 25 päivänä kuluva kuuta pidettävään täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Hyssälän ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle tiistaina 25 päivänä kuluva kuuta pidettävään täysistuntoon.

8) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 1998

Kertomus K 1/1999 vp

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 1/1999 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 16.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen